

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra společenských věd

**Příběh kněze Jana Buly v kontextu tzv. babického
případu a politických procesů v Československu**

Bakalářská práce

**The story of the priest, Jan Bula, in the context of the Babice case and
political processes in Czechoslovakia**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

PhDr. Petr NESVADBA, CSc.

AUTOR PRÁCE

Viktorie HOBZOVÁ

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Rokytnici nad Rokytinou, dne 28. 02. 2023

Viktorie HOBZOVÁ

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Petru Nesvadbovi, CSc. za to, že se ujal vedení mé práce, za jeho podnětné připomínky a čas, který mi věnoval. Dále bych ráda poděkovala panu Františku Hlouchovi za sdílení vzpomínek, které jsem mohla náležitě využít ke zpracování své práce a též za cenné prameny pro její zpracování.

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměřuje na politické problémy během padesátých let dvacátého století, které byly spjaty s katolickou církví. Právě tento rozpor mezi státním zřízením a církví je zásadním důvodem politických procesů, které byly v té době vykonstruovány. Hlavní téma práce však pojednává o kněžském životě a mučednické smrti mladého kněze Jana Buly. Jelikož je jeho život úzce spjat s tzv. „*babickým případem*“ z roku 1951, objeví se v práci též kapitoly, které tuto událost objasňují v širších historických a politických souvislostech. Část věnovaná právě Janu Bulovi se bude věnovat jeho životu, působení ve farnosti Rokytnice nad Rokytnou a následně jeho tragickému osudu. Ten byl zapříčiněn nespravedlivým jednáním tehdejšího komunistického režimu a působením Státní bezpečnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Babice * bezpečnost * Jan Bula * komunismus * Ladislav Malý * Politické procesy
* katolická církev

ANNOTATION

The bachelor thesis focuses on political problems during the 1950s, which related to the Catholic Church. It is this contradiction between the state establishment and the church that is the fundamental reason for the political processes that were constructed at that time. However, the main theme of the work focuses on the priestly life and martyrdom of the young priest Jan Bula. Since his life is closely connected with the so-called “*Babice case*” from 1951, the work also contains chapters that clarify this event in a broader historical and political context. The part dedicated to Jan Bula will be devoted to his life, work in the parish of Rokytnice nad Rokytnou and subsequently his tragic fate. This was caused by the unfair actions of the communist regime and the actions of the State Security.

KEYWORDS

Babice * Catholic Church * communism * Jan Bula * Ladislav Malý * political processes * security

OBSAH

ÚVOD.....	2
1. POLITICKÉ PROCESY V ČESKOSLOVENSKU PO ÚNORU 1948.....	4
1.1 Státní bezpečnost	7
2. ROLE KATOLICKÉ CÍRKVE VE STÁTĚ.....	10
3. PŘÍPAD BABICE	16
3.1 Vraždy v Babické škole.....	19
3.1.1 Soudní proces	21
4. P. JAN BULA	22
4.1 Janův život před kněžstvím.....	22
4.2 Kněžství a život v Rokytnici.....	26
4.3 Situace pro roce 1948.....	28
5. NEČEKANÁ NÁVŠTĚVA	34
6. JANOVO ZATČENÍ A VYŠETŘOVÁNÍ	36
7. SOUDNÍ LÍČENÍ	40
8. ODVOLÁNÍ A TREST SMRTI	44
ZÁVĚR	47
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	49
Literatura	49
Právní předpisy.....	50
Elektronické zdroje	50
Audiovizuální dokumentace.....	51
Vzpomínky.....	51
SEZNAM ZKRATEK.....	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	53
PŘÍLOHY	54

ÚVOD

Politické procesy během 50. let 20. století probíhaly na celém území Československa. Dotkly se životů mnoha občanů, s mnohdy nelidskými konci. Právě život mladého kněze Jana Buly, kterému se práce primárně věnuje, byl ukončen nespravedlivým jednáním příslušníků Státní bezpečnosti. Jeho osud byl jedním z několika dílků nemilosrdného zacházení s lidmi, kteří nevyhovovali komunistickému režimu, dostatečně nepodporovali jeho mocenské zásady, a nakonec se pak stali oběťmi vykonstruovaných zločinů.

Ve své práci se budu zpočátku věnovat politickým procesům a situaci v době komunistického režimu z širšího hlediska. Čtenář se dozví informace o tvorbě politických procesů, o jejich jednotlivém dělení, postavení hlavních aktérů a úkolech, které jim nalezly k provádění činností a v podkapitole tohoto tématu nastíním působení a zločinné praktiky Státní bezpečnosti. Druhá kapitola je zaměřena na vztah církve a státu. Doba 50. let 20. století nebyla pro věřící obyvatele vůbec jednoduchá. Zejména pak kapitola poukazuje na snahu komunismu vymanit církve z rukou Vatikánu a založit si tak vlastní národní církve, která bude sloužit vládě.

Se životem Jana Buly je úzce provázán tzv. babický případ z roku 1951. Proto je mu věnována třetí kapitola práce. Na jejím začátku je obec Babice popsána z geografického hlediska a dále jsou pak uvedeny okolnosti a hlavní postavy, které za celým případem stojí. V další části této kapitoly jsou rozebrány vraždy v babické škole, jež byly vrcholem působení protistátní skupiny. Závěrem jsou pak uvedeny následky, které tato akce přinesla.

Cílem mé práce je především čtenářům představit život a mučednickou smrt P. Jana Buly, který není široké veřejnosti tak úplně znám. Dalším zaměřením práce je věrohodná a konkrétní rekonstrukce situací, které se děly před více než sedmdesáti lety a snaha poukázat na životy nevinných vesnických obyvatel. Čtenáři zde proto najdou kapitolu složenou z několika částí, ve kterých je prezentován začátek kněžské cesty rokytnického faráře, jež ho formovala do podoby člověka, jakým byl. Navazující části bakalářské práce popisují jeho život v Rokytnici a střet s Bezpečností, která jeho osud změnila do posledního dne.

Motivace k samotnému výběru práce byl můj vlastní zájem dozvědět se více o svém rodném regionu, ve kterém se níže zmiňované události staly.

1. POLITICKÉ PROCESY V ČESKOSLOVENSKU PO ÚNORU 1948

Politické procesy jsou jedním z nejzásadnějších symbolů padesátých let dvacátého století v tzv. lidově demokratických zemích, tedy i v Československu. Byly též součástí zejména diktátorského způsobu vlády. Diktatura sama o sobě bez politických procesů nemohla existovat. Zvláště ne bez perzekucí a represí, jejichž největším vyvrcholením byly právě politické procesy, jež se staly nepostradatelným faktorem, který sloužil k udržování komunistického režimu, též na území Československa. Užívání procesů bylo jedním z nástrojů oficiální politiky té doby a snahou o zachování režimu.¹

Hlavní úlohu při tvorbě politických procesů měla *Státní bezpečnost* (dále StB). Okruh jejích činností byl zvláště široký², ale zásadní část jejího působení tvořila výroba procesů. Zejména po státním únorovém převratu v roce 1948 až do roku 1955.³ Ve stejném období se datují počátky komunistického režimu, jehož zakládání vyvrcholilo krizí v polovině padesátých let.⁴ Během pár let se podařilo novým představitelům nastolit a ukázat hlavní rysy nového režimu. Jednalo se o velice zásadní změny v mnoha oblastech společenského života občanů. Komunisté představovali nové hodnoty a ty staré, jim nehodící se, ztracovali. Snažili se změnit a ovlivňovat jednotlivé vztahy mezi českými a slovenskými občany, zneužívat jejich tradice a určovat směr a význam jejich myšlení.⁵

Dalšími aktéry, angažovanými ve většině politických procesů, byly *bezpečnostní komise komunistické strany*. Svá působišťe měly v ústředí, krajích i okresech. Členové, kteří tvořili bezpečnostní komisi *Ústředního výboru Komunistické strany Československa* (dále jen ÚV KSČ), byli ministři spravedlnosti, národní bezpečnosti, velitel státní bezpečnosti, náměstek ministra obrany, vedoucí bezpečnostního oddělení a evidenčního odboru ÚV KSČ. Celá komise byla odpovědná generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ. Procesy, které měla

¹ KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002, s. 6.

² KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*. Brno: Doplněk, 1999. Knihy dokumenty, s. 51.

³ Tamtéž, s. 167.

⁴ KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*, s. 15.

⁵ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal, 2001. Poznávání komunistické minulosti, s. 18.

na svědomí bezpečnostní komise ÚV KSČ, se týkaly celostátního významu s předpokládanými tresty smrti a procesy s politickou koncepcí. Krajskou komisi, též nazývanou jako „*bezpečnostní pětka*“, tvořili krajský politický tajemník *Komunistické strany Československa* (dále jen KSČ), bezpečnostní referent krajského národního výboru, krajský velitel Státní a Veřejné bezpečnosti a krajský bezpečnostní tajemník KSČ. Jejich úkolem bylo sledovat přípravu procesů významných pro celý kraj a důležité okresní případy. Komise, které sloužily na úrovni okresů, byly nazývány jako „*bezpečnostní trojka*“. Jejich členové byli okresní politický tajemník, velitel Státní bezpečnosti a bezpečnostní referent okresního národního výboru. Komise rozhodovaly především ve věcech tzv. „kulackých případů“⁶, které se objevovaly na jejich území.⁷

Během počátečního zakladatelského období komunistického režimu lze politické procesy rozdělit do čtyř kategorií. První kategorie byla určena pro případy soudní perzekuce⁸ politické povahy. Sem spadaly osoby, které byly obžalované a odsouzené za skutečnou politickou činnost se zaměřením proti komunistickému režimu. Jednalo se o trestné činy „těžkého kalibru“. Do druhé kategorie patřily procesy politicky motivované. Činy měly především charakter hospodářského rázu a byly skutečné či uměle nastražené s nátlakem na oběti k prosazování politických záměrů. Třetí skupinou byly politické činy verbálního charakteru. Šetření takových činů se týkala zejména protistátních výroků, urážek státních představitelů, spojenců a rozšiřování lživých poplašných zpráv. Poslední kategorie zahrnovala rozsudky nevynášené soudy, ale tajnými komisemi. Zde docházelo k perzekuci osob režimu nepohodlných a oběti těchto procesů byly posílány do koncentračních pracovních táborů.⁹

Jedním z dalších prostředků, který komunistická strana užívala pro potlačení osob, byl *zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky*. Tento zákon sloužil k umlčení a perzekuci osob, jejichž názor a postoj se neztotožňoval s názorem, který představoval vládnoucí režim. Komunisté měli pocit, že tito lidé by mohli zapříčinit jejich značný pokles pozice ve státě, především

⁶ *Kulak* = pojem označuje rolníky majetnějších poměrů či vesnické boháče

⁷ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 168-169.

⁸ *Perzekuce* = pronásledování, trestání či hrubé zacházení s jednotlivci nebo skupinami

⁹ KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*, s. 20-21.

kvůli vznikajícím protikomunistickým odbojům a veřejným nesouhlasům.¹⁰ Zákon byl rozdělen do pěti hlav, které se věnovaly trestným činům v jednotlivých částech bezpečnostní politiky státu. Například Hlava I. se věnovala trestným činům proti státu, do nichž patřila též velezrada. V paragrafu 1 je zastávána samostatnost a jednotnost republiky, lidově demokratické zřízení nebo také ústavní činnost prezidenta republiky a dalších ústavních činitelů. Trest za spáchání těchto činů náležel těžkému žaláři od deseti do pětadvaceti let, případně doživotí. Avšak další možností byl také trest smrti, který byl udělován v případě, že byl zločin velezrady spáchán za doby branné pohotovosti státu, v době jeho ozbrojeného napadení, dále pokud byly chráněné zájmy ohroženy zvláštní měrou nebo pokud existovala zvláště přitěžující okolnost.¹¹ Samotný zločin velezrady byl jedním z nejtěžších zločinů tehdejšího režimu a jeho ustanovení bývalo často zneužíváno.¹² Zbývající hlavy zákona se věnovaly trestným činům proti vnější a vnitřní bezpečnosti státu, proti mezinárodním vztahům a obsahovaly též závěrečná ustanovení. Nakonec byl zákon zrušen trestním zákonem k 01. 08. 1950.¹³

Celková koncepce procesů byla založena na sestavení jednotlivých konstrukcí a na očekávaném účinku ve veřejnosti. Dbalo se na správném výběru obžalovaných a vysoké míře nebezpečnosti trestných činů. Konání procesů probíhalo ve výjimečných případech neveřejně, kdy se trvalo na jejich utajení. Veřejné procesy byly prováděny za účasti vybraných diváků, které zajišťovaly instituce komunistické strany nebo samy soudy. Jednalo se především o procesy na území krajů či okresů. Veřejně se odehrávaly také velké procesy, tzv. monstrprocesy, které měly působit v celostátním a mezinárodním měřítku.¹⁴

¹⁰ VLKOVÁ, Kateřina. *Zákon na ochranu lidově demokratické republiky z roku 1948*. Brno, 2009/2010 [cit. 14. 02. 2023]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta právnická. Katedra dějin státu a práva, s. 21-22. Dostupné na: https://is.muni.cz/th/a5wos/Diplomka_final.pdf

¹¹ *Zákon č. 231/1948 Sb., o ochraně lidově demokratické republiky*. In: zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 14. 02. 2023]. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231>

¹² VLKOVÁ, Kateřina. *Zákon na ochranu lidově demokratické republiky z roku 1948*. Brno, 2009/2010 [cit. 14. 02. 2023]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta právnická. Katedra dějin státu a práva, s. 27. Dostupné na: https://is.muni.cz/th/a5wos/Diplomka_final.pdf

¹³ *Zákon č. 231/1948 Sb., o ochraně lidově demokratické republiky*. In: zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 14. 02. 2023]. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231>

¹⁴ KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*, s. 21-22.

Politické procesy během padesátých let byly vyznačovány svojí krutostí trestů, provokacemi a používáním fyzického násilí.¹⁵ Hlavní cíle, kterých chtěli strůjci těchto procesů dosáhnout jsou různé. Jednalo se o prosazování cílů československého komunistického vedení, postihnutí inteligence jako elity národa nebo likvidace středních vrstev ve společnosti a následné rozbití tradiční společenské struktury.¹⁶ K porušování zákonů a nařízení docházelo takovou rychlostí, že se postupně stávalo rysem každodenního života.¹⁷ Celkový počet odsouzených v letech 1948-1954 je dle statistiky 95 600.¹⁸

1.1 Státní bezpečnost

Státní bezpečnost byla za dob své existence hlavní oporou komunistického režimu. Jednalo se o vazbu mezi režimem a Státní bezpečností samotnou. Zastávala zvláštní roli v mocenském systému, kde měla privilegované postavení a směla dohlížet na činnosti ostatních článků, které mocenský systém tvořily.¹⁹ Její úkoly a cíle se postupně měnily, ale jejím hlavním cílem bylo vždy chránit nastolený režim.²⁰ Dále se aktivně podílela na spoluvytváření politické atmosféry ve společnosti, do které současně vnášela pocity nejistoty a strachu.²¹

Státní bezpečnost působila jako výkonný útvar komunistického vedení při realizaci jednotné politiky a při snaze zajistit absolutní nadvládu v celé společnosti. V letech 1948-1954 StB věnovala svoji pozornost především výrobě politických procesů. Tomu předcházela tvorba nepřátel, čemuž dopomohla masová nezákonnost ovládající celou společnost. Nezákonnost byla v té době hlavním tématem a formou realizace oficiální politiky, ale nebyla činností jedinou.²²

Bezpečnost dále prováděla rozsáhlé sledování občanů, kteří se vymezovali nebo odporovali komunistickému režimu. Svě oběti si vybírali pouze podle svého rozhodnutí a zaměřovali se zejména na kritiky, zastánce reformy komunismu,

¹⁵ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 40.

¹⁶ Tamtéž, s. 46.

¹⁷ Tamtéž, s. 20.

¹⁸ KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*, s. 23.

¹⁹ KAPLAN, Karel. *Protistátní bezpečnost: 1945-1948: historie vzniku a působení STB jako mocenského nástroje KSČ*. Praha: Plus, 2015, s. 11.

²⁰ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*, s. 7.

²¹ KAPLAN, Karel. *Protistátní bezpečnost: 1945-1948: historie vzniku a působení STB jako mocenského nástroje KSČ*, s. 11.

²² KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*, s. 51.

odpůrce komunistické ideologie nebo na politicky podezřelé občany. Sledování probíhalo prostřednictvím sítě agentů, informátorů a další poznatky sbírali z vynucených či dobrovolných výpovědí.²³

O výrobu politických procesů se staraly operativní útvary Státní bezpečnosti. Ke své práci používaly nejrůznější metody a prostředky. K nim se řadily např. telefonické odposlechy, čtení korespondence, vynucené či překroucené výpovědi vězňů, ale také metody provokace, které prováděly orgány Státní bezpečnosti a zpravodajství. Mezi ty záluďnější typy patřily provokace proti ilegálním skupinám. Zpravodajská služba nasazovala své agenty jako kontrolní sítě do skupin, ze kterých získávali informace o aktivitách a snažili se ovlivňovat jejich následnou činnost.²⁴ Pronikání neboli podstavení do ilegálních skupin vedlo k postupné kontrole Státní bezpečnosti.²⁵

Mezi další druhy provokací, které operativní útvary praktikovaly pro dosažení svých záměrů patřily například zpravodajské triky, kdy docházelo k podstrčení či nastražení ilegálních letáků při domovních prohlídkách, zasílání dopisů s výzvou učinit protistátní činnost nebo také sjednání schůzek, při kterých byli občané zatýkáni nastraženými agenty. Tyto praktiky se postupně stávaly tak běžnými, že jejich provádění bylo doporučováno nebo dokonce nařizováno.²⁶

Posledním krokem, který završil činnost operativních útvarů Státní bezpečnosti, bylo zatýkání osob. To se provádělo současně s domovními prohlídkami. Důvodů, proč k velkému množství zatýkání docházelo, je mnoho. Mezi příslušníky Státní bezpečnosti koloval názor, že je třeba osoby zatýkat proto, že jen ve vazební věznicí podezřelé osoby řeknou to, co chtějí vyšetřovatelé slyšet. Také k tomu nepřispíval fakt, že členové operativních útvarů bývali často hodnoceni podle počtu osob, které přivedli do vězení. Tyto kroky nebyly pouze jediné, podle kterých docházelo k omezování svobody občanů. Častými zdroji byla různá udání, ať už ze strany sousedů, spolupracovníků či udání osobního rázu.²⁷

²³ KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*, s. 14-15.

²⁴ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*, s. 86-87.

²⁵ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 178-179.

²⁶ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*, s. 88.

²⁷ Tamtéž, s. 31-133.

„Stačilo u nás, aby někdo na někoho měl vztek a udal ho a bylo po něm“.²⁸

Státní bezpečnost držela osoby ve vlastních věznicích.²⁹ V nich prováděla vyšetřovací úkony, které byly často nemorální s prvky fyzického i psychického násilí. V knize autorů Kaplana a Palečka je uvedena výpověď jedné z obětí politických procesů, Jiřího Maláška, týkající se právě takového vyšetřování.³⁰ „Udává, že při výslechu byl inzultován pěstmi do hlavy, takže krvácel značně z nosu. Byl položen obličejem dolů, (bit) pravděpodobně gumovými obuškami, hlavně v krajině hrudní, bederní, zadnice a v průběhu obou nohou. Zmíněné krajiny po několika dnech vykazovaly jednoduše hematom barvy velmi tmavé. Zvláště byl tloučen na obou chodidlech, kde vznikly puchýřovité hematomy. Byl prý nucen dělat dřepy a při pádech byl kopán. Byl odveden do jiné místnosti, kde musel ponořovat holé nohy do studené vody. Dále bylo užito během vyšetřování elektrického proudu, a to tak, že mu byly vloženy do obou bot elektrody, pravděpodobně aluminiové, a boty takto opatřené musel obout naboso. Byl položen na postel, načež přes zvláštní aparaturu byl několikrát zapínán proud ze sítě. Cítil prý v celém těle nesnesitelnou bolest a křeče...“.³¹

Výsledkem takovýchto činností bylo mnoho nevinných obětí trestáno a perzekuováno. A právě kvůli takovýmto způsobům se dařilo Státní bezpečnosti mezi občany šířit strach a budovat si touto nelidskou cestou respekt.

²⁸ Antonín Zápotocký, In: KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*, s. 133.

²⁹ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*, s. 134.

³⁰ KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 188.

³¹ Tamtéž, s. 188-189.

2. ROLE KATOLICKÉ CÍRKVE VE STÁTĚ

V poválečném období docházelo k postupným obnovám a budování nových základů jak v celém Československu, tak i v církvi. Ve státě vznikl nový tzv. *lidově demokratický režim* a probíhaly reformy ve všech směrech společnosti. Též katolická církev pocítovala nové změny a podmínky, do kterých po válečných letech vstupovala.³²

Katolicismus v Československu přišel do osvobozeného státu s velkými morálními hodnotami. Během nacistické okupace se chování duchovních projevovalo jako statečné, a jejich velká část spolupracovala na národním odboji. Tato činnost byla náležitě odměněna Vatikánem, kdy došlo ke jmenování vězňů, kteří byli vězněni v nacistických koncentračních táborech, na posty biskupů. Mezi ně patřil například Josef Beran (pražský arcibiskup). Celkové vztahy mezi katolickou církví a státem se v letech 1945-1948 vyznačovaly vzájemným respektováním se a společným soužitím s příznivými podmínkami pro činnost duchovních.³³ Postupně docházelo k obnovám církevních škol, ke znovu působení akademických sdružení nebo se do popředí opět vracel katolický tisk. Též svoji činnost mohly obnovovat spolky jako například tělovýchovná organizace *Orel*, katoličtí skauti apod.³⁴ Avšak jak se mohlo zdát, nebylo vše vždy bez konfliktů.

Na základě *zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy* bylo rozhodnuto, že dojde ke konfiskaci církevního majetku, přesněji k odnětí zemědělské a lesní půdy nad 50 ha. Nýbrž než mohlo dojít k plné realizaci této normy, přišel únor roku 1948. V návaznosti s ním došlo k vydání nového *zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě*, kvůli kterému mělo dojít k odebrání zbytku církevní půdy. Tyto dva zmiňované zákony se prováděly současně, což mělo za následek likvidaci jednoho z nejzásadnějších zdrojů hospodářského zabezpečení katolické církve.³⁵

Další problém, který vyvstal ze strany ministerstva školství, byl návrh na

³² KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*. Brno: Doplněk, 1993. Studie, materiály, dokumenty, s. 11.

³³ Tamtéž, s. 12-13.

³⁴ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 16.

³⁵ Tamtéž.

zestátnění škol. Již od konce roku 1945 se pracovalo na zákoně o jednotné škole, o kterou usiloval i předseda vlády Gottwald ve svém programu ve volbách v roce 1946. Tento vládní program byl schválen jednomyslně, čímž se vydání nového zákona posunulo kupředu. Prvotním návrhem bylo nejen zestátnění veškerých škol, ale také zrušení povinné výuky náboženství na školách. Církev se proti tomuto tvrzení ohradila, díky čemuž došlo ke kompromisu. Školy má v právu zřizovat pouze stát a náboženská výuka bude nadále povinná. Ke konečnému projednání zákona došlo až v dubnu roku 1948, za vlády prezidenta Gottwalda a po nastolení komunistického režimu.³⁶

Po únorovém vládním převratu se soužití mezi církví a vládou komunistického režimu zásadně změnilo. Obě strany stály proti sobě. Církev viděla režimní vládu jako ateistickou a protináboženskou s cílem potlačení církevních hnutí a náboženství. Naproti tomu komunisté viděli konflikt s církví jako nevyhnutelný a zánik náboženství považovali za krok do budoucna. Církev tak označili za svého úhlavního nepřítele. Již 26. února došlo k vydání pastýřského listu s názvem „*Arcibiskupe, nemlč, nesmíš mlčet*“. Jednalo se o výzvu arcibiskupa Berana, která stála proti politické perzekuci a nezákonnostem, jejichž nastavení bylo úzce provázáno s komunistickou mocí. Reakce ze strany komunistů se zpočátku snažila o jakousi dohodu a o nápravu³⁷, nakonec však od Berana požadovali prohlášení, že katolická církev zaujímá kladné stanovisko s novým způsobem vlády, čehož se jim i přes několik výzev nepodařilo dosáhnout.³⁸

Další problém, který se objevil mezi dvěma stranami, se týkal parlamentních voleb 30. května 1948. Komunistická strana měla vizi, že i s účastí ostatních politických stran ve volbách získají alespoň 75 % všech hlasů.³⁹ Toto domnění jim však dlouho nevydrželo. Jejich největším konkurentem byla totiž lidová strana, jejíž velkou podporou byla právě katolická církev. V jejich popředí stáli kněží a laičtí funkcionáři. Právě ty se snažili komunisté získat do církevních komisí *Národní fronty Čechů a Slováků* (dále Národní fronta) nebo přímo do komunistické strany. Tím by si získali další voliče, z řad katolíků, kteří by jim

³⁶ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, s. 14-16.

³⁷ Tamtéž, s. 23-24.

³⁸ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990, s. 14.

³⁹ Tamtéž, s. 29.

rovněž mohli zajistit volební výhru.⁴⁰ Konečným krokem před volbami bylo zavedení jedné společné kandidátky Národní fronty, tzn. všech politických stran. Komunisté si kandidáty vybírali sami s tím, že pro sebe si zajistili 70 % poslaneckých míst.⁴¹ Od církve následně požadovali veřejně vyslovenou podporu této kandidátce, což současně vyznívalo jako vyslovit souhlas komunistickému režimu. Reakce ze strany církve přišla přímo od arcibiskupa Berana, který do svého arcidiecézního působení zaslal dopis všem kněžím. Poukazoval v něm na to, že v žádném případě neztotožňuje komunismus s křesťanstvím, dále oznámil, že nepovolí žádnému knězi kandidaturu na jakoukoliv politickou funkci či činnost z toho vyplývající a závěrem napsal varování před případnými zrádci. Takovéto psaní dále učinili také biskupové brněnský a olomoucký.⁴² Celá tato biskupská akce byla nakonec úspěšná, jelikož díky ní několik kněží přerušilo styk s orgány Národní fronty. Avšak podle komunistů bylo toto jednání ukázkovým postojem proti režimu.⁴³ Výsledek voleb nakonec dopadl tak, že společnou kandidátku volilo 87 % voličů v českých zemích.⁴⁴

Komunističtí představitelé se však nevzdávali a představili novou strategii státní moci vůči církvím, která byla schválena 30. srpna 1948 představiteli *Ústředního akčního výboru Národní fronty*. Jednalo se o soupis několika kroků, které měly vést k ovládnutí katolické církve. Šlo například o připoutání duchovních ke státu za pomoci nové mzdové politiky, začlenit řeckokatolickou církev k církvi pravoslavné, ale především odtrhnout církve od Vatikánu a vytvořit tak národní katolickou církev, kterou by spravoval sám stát.⁴⁵

Jediné, o co komunisté usilovali byl souhlas církevních představitelů s režimem a prokázání loajality vůči němu, čehož se ale nedočkali. Namísto toho se biskupové soustředili na zpracování pastýřského listu, který udával konkrétní činnosti, jaké by měl katolický věřící občan vůči vládě činit. Jeho schválení bylo naplánované na biskupské konferenci, která se konala 22.-23. března 1949 ve

⁴⁰ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, s. 27.

⁴¹ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II.*, 1990, s. 30.

⁴² KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, s. 28-29.

⁴³ Tamtéž, s. 29.

⁴⁴ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II.*, s. 30.

⁴⁵ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 16-17.

Starém Smokovci na Slovensku. Na programu konference bylo několik hlavních bodů, které bylo třeba projednat. Bohužel k ničemu z toho nedošlo. Jelikož účastníci referencie odhalili odposlouchávací zařízení přímo v místnosti, kde se měla konference odehrát. Proto byl Beran pověřen, aby poslal stížnost Antonínu Zápotockému a ministroví vnitra Noskovi, a aby došlo k odložení jednání. Po této události mnoho biskupů doufalo, že by mohlo dojít k dohodě mezi vládou a církví, ale podle arcibiskupa Berana by dohoda byla zbytečná, jelikož stále dochází k perzekuci církve a věznění duchovních.⁴⁶ KSČ neúspěšnou konferenci označila jako neochotu k úspěšnému jednání ze strany biskupů, kteří odposlouchávací zařízení vzali jako záminku k tomu, aby se podmínky, ke kterým mělo dojít, nepřijaly. Následně jako formu protiútoků na církve zvolili zákazy některých církevních činností. Došlo k zákazu školení katolické mládeže, náboženských schůzek hlavně mimo kostel nebo dále k zákazu sbírek během mše svaté. Arcibiskup to ale nenechal bez povšimnutí. Přerušil rozhovory s vládou a biskupové současně schválili *Oběžník československého katolického episkopátu pro duchovenstvo*. Nacházel se v něm výčet případů, kdy došlo k porušení ústavy proticírkevními praktikami vlády.⁴⁷

KSČ tento postoj biskupů považovala za drzost a rozhodla se schválit korektury církevní politiky, které lze označit za novou církevní linii. Tyto kroky postupně doplňovala politická a administrativní opatření, jejichž účinky vedly k očekávanému cíli, kterým byla právě národní církev. Snaha komunistů nyní spočívala v organizování katolíků do obrodného hnutí, kteří by se v rámci církve snažili přizpůsobovat režimu. Toto hnutí mělo vést církevní obřady pouze v českém a slovenském jazyce a mělo vystupovat proti Vatikánu. Zmiňovaná administrativní opatření se týkala likvidace církevního majetku, což se dále rozvinulo do zákazu sbírek v kostelích, zrušení církevních škol a spolků, omezování činnosti řádů apod. Tímto způsobem jim šlo o vymanění církve ze společenského života a o posílení státního dozoru.⁴⁸

Celé nově vznikající hnutí katolíků vyvrcholilo na konci května a v červnu 1949. Iniciátoři tvrdili, že v rámci podpory se ozvalo více než tři sta kněží, kteří

⁴⁶ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, s. 64-65.

⁴⁷ Tamtéž, s. 67.

⁴⁸ Tamtéž, s. 68-69.

chtějí veřejně vystupovat, což nebyla pravda, jak se později ukázalo. Zároveň docházelo ke zrodu hnutí jiného, jež neslo název „*Katolická akce*“ (dále KA).⁴⁹ Katolická akce měla být hlavním mluvčím církve a společníkem státu v oblasti vyjednávání. Rovněž měla tvořit základ pro národní církve. Hlavní úlohu v této akci měli zastávat tzv. „*pokrokoví kněží*“.⁵⁰ Jejich postavení mělo spočívat ve spolehlivém poradním orgánu Národní fronty v boji o církve, avšak ve skutečnosti byli pouhou frakcí komunismu v církvi. Zároveň byli povoláváni k poradám a schůzím, na kterých se formoval program KA. Například jedním bodem programového prohlášení mělo být odvolání arcibiskupa Berana Vatikánem.⁵¹

10. června 1949 se konala ustavující konference Katolické akce v Praze. Zde všichni účastníci přijali svolání a ustanovil se šedesátičlenný ústřední výbor KA, v jejímž čele stál režisér Národního divadla Ferdinand Pujman a generální tajemník poslanec Vojtěch Török. Jednání skončilo prohlášením s šesti hlavními body a úkoly programu KA.⁵² „*1. zintenzivnit náboženský a mravní život v církvi; 2. usilovat o náboženskou výchovu dětí; 3. pečovat o rozšíření katolického tisku; 4. přičinit se o to, aby stát hmotně zajistil činnost církve; 5. snažit se o rozšíření činnosti Charity; 6. řešit poměr státu a církve v duchu soužití a spolupráce.*“⁵³

Dalším úkolem bylo získat co nejvíce podpisů od kněží a katolických věřících, jako souhlas s prohlášením KA. Oficiálně bylo uvedeno, že se vybralo 1770 podpisů, ale uveřejněno jich bylo pouze něco málo přes 1000.⁵⁴ Biskupové přišli s překvapivě rychlou reakcí v podobě pastýřského listu „*Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky.*“⁵⁵ Došlo zde k vyjádření nesouhlasu s KA, která byla vytvořena bez souhlasu duchovních.⁵⁶ Současně měli členové KA z řad duchovních svoji účast v tomto hnutí odvolat, pod trestem případné exkomunikace.⁵⁷ Následně měl být tento pastýřský list čten v kostelích 19. června. Jeho znění nakonec přečetla pouze

⁴⁹ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II.*, s. 68.

⁵⁰ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 23.

⁵¹ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, s. 77-78.

⁵² Tamtéž, s. 79.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž, s. 80.

⁵⁵ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 23.

⁵⁶ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, s. 83.

⁵⁷ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 23.

třetina kněží, jimž se nedostalo varování ze strany komunistů. A právě těm náležel trest ve formě pokuty a trestního oznámení za čtení listu a za případné jeho další okomentování.⁵⁸ Také arcibiskup Beran na čtení pastýřského listu doplatil, a to přímo internací, ve které ho téměř šestnáct let držela Státní bezpečnost.⁵⁹

V průběhu roku 1949 se začaly připravovat nové církevní zákony s konečným ustanovením podřízenosti církve státu. Legalizovaly vše, co si stát vůči církvi dovolil, a to i v rovině protizákonné. Dále byl zřízen *Státní úřad pro věci církevní*, jehož kompetence zasahovaly do církevního a náboženského života, který se měl rozvíjet v souladu s ústavou a zásadami zastávajícími lidovým demokratickým zřízením.⁶⁰ Katolická akce nakonec zanikla v roce 1951. Její organizátoři nedostali to, co od církevních představitelů očekávali a většina jejich naplánovaných akcí se nezdařila. Naneštěstí v té chvíli měli již jiné způsoby, kterými chtěli k ovládnutí církve dojít.⁶¹

⁵⁸ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*, s. 84-85.

⁵⁹ VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II.*, s. 81.

⁶⁰ BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 26-29.

⁶¹ Tamtéž, s. 23.

3. PŘÍPAD BABICE

Životu a osudu mladého kněze Jana Buly předchází několik skutečností, které je třeba zmínit před představením jeho osoby a jeho postavení v historii.

Babice, malá vesnice na Třebíčsku, byla ve větší míře sužována komunistickým režimem již od roku 1946. Celý okres Moravskobudějovicka byl sledován Státní bezpečností převážně od doby, kdy probíhaly v tomtéž roce volby. Ty vyhrála lidová strana, jejíž voliči byli převážně prosperující zemědělci, kteří se tímto způsobem chtěli bránit vůči kolektivizaci. Dalším důvodem sledování tohoto kraje byla náboženská víra, jelikož lidé zde byli velice věřící s jiným pohledem na svět, než jaký zastávali komunisté.⁶² Avšak obec Babice, jako taková, se dostala do povědomí lidí po datu 2. července 1951. Právě v té době vyvrcholil tzv. „případ Babice“, během kterého došlo k činnosti protistátní skupiny s nešťastným závěrem. Hlavní roli v tomto případě zastává Ladislav Malý, který byl současně vedoucím protistátní skupiny.

Ladislav Malý se narodil na Slovensku jako syn velitele četnické stanice, Jakuba Malého. Později, během Ladislavova dospívání se rodina přestěhovala do Starče u Třebíče. Ladislav navštěvoval gymnázium v Moravských Budějovicích, kde se seznámil se spolužákem Janem Bulou (budoucím knězem). Dále navštěvoval vojenské gymnázium, odkud byl ale nucen odejít a v roce 1940 nastoupil do vládního vojska. Ani zde mu štěstí nepřálo, jelikož mu byla diagnostikována srdeční vada a po necelém roce byl z vojska propuštěn. Jeho snaha stát se vojákem byla ale marná. Následný pokus nastoupit na vojenskou akademii nebyl úspěšný. Pracoval tehdy v několika úřednických zaměstnáních, oženil se, ale jeho způsob života byl velice neuspořádaný. Našel si svoji zálibu v pití alkoholu, která ho kvůli opilecké scéně a nadávkám vůči funkcionářům vystavila zájmu Státní bezpečnosti. Po oficiálním obvinění a naplánovaném soudním líčení Ladislav Malý před problémy utekl do Rakouska ke svým známým. Jeho velkým snem byla vojenská kariéra, a tak se pokusil kontaktovat americkou službu CIC.⁶³ Jeho úkolem v této službě bylo vyplácení odměn agentům-

⁶² *Místo činu: Babice a okolí*. [dokumentární pořad]. Režie Václav Křístek. Česko, 2017. In: [ceskatelevize.cz](https://www.ceskatelevize.cz) [online]. [cit. 01. 02. 2023]. Dostupné na:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/217411058220016/>

⁶³ STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*. Praha: Academia, 2016. 1938-1953, s. 43-45.

převaděčům. Avšak zpronevěřil 5 500 šilinků a kvůli tomuto incidentu se v roce 1951 vrátil zpět na území Československé republiky.⁶⁴ Po návratu se Ladislav pohyboval především v oblasti Třebíčska, kde měl několik známých z dob mládí. Zde se potuloval v uniformě Sboru národní bezpečnosti. Části svých podporovatelů se představoval jako příslušník tohoto sboru. Jiným zase tvrdil, že je velitelem šedesátičlenné skupiny třetího odboje, jejíž úkolem je unést československého arcibiskupa Josefa Berana, a tituloval se jako „kapitán Lád’a“.⁶⁵

Svoji akci započal v únoru roku 1951 příchodem do Rokytnice nad Rokytnou. Zde se vydává za speciálního tajného agenta americké služby CIC a prosí o nocleh již zmiňovaného kněze Jana Buly, bývalého spolužáka ze studií. Dodnes není přesně známo, kým opravdu Ladislav Malý byl, zda si vše vymyslel nebo byl „kapitánem“ tak, jak o sobě tvrdil.⁶⁶ Již v té době bylo mnoho spekulací o tom, že činnost Ladislava byla řízena Státní bezpečností. Avšak se dosud nepovedlo dohledat žádné důkazy o tom, že by byl jejich vědomým spolupracovníkem. Ale ví se, že kdokoliv, kdo s Ladislavem přišel do kontaktu, byl zanedlouho v rukou Státní bezpečnosti.⁶⁷

Malý se snažil do své ilegální skupiny nalákat důvěřivé lidi, a to převážně katolíky, pod záminkou vymyšlené legendy o převozu arcibiskupa Josefa Berana z internace.⁶⁸ Arcibiskupa Berana se údajně podařilo osvobodit a ukrýt na bezpečném místě. Malý má teď za úkol dostat Berana za hranice Československa, ale obává se, že během cesty může dojít k nejhoršímu. Proto chce pro Berana najít spolehlivého zpovědníka, u kterého by se mohl vyzpovídat a svěřit mu další kroky k vedení církve. A tím svěřencem má být právě kněz Jan Bula.⁶⁹

⁶⁴ RÁZEK, Adolf. *StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), s. 47.

⁶⁵ „Případ Babice“ v létě 1951 – Za vraždou funkcionářů KSČ stála skupina kolem Ladislava Malého. [dokumentární pořad]. In: stream.cz [online]. Krvavá léta, 14. 09. 2020. [cit. 31. 01. 2023]. Dostupné na: <https://www.stream.cz/krvava-leta/pripad-babice-v-lete-1951-za-vrazdou-funkcionaru-ksc-stala-skupina-kolem-ladislava-maleho-64088177>

⁶⁶ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*. Brno: Biskupství brněnské, 2010, s. 69.

⁶⁷ *Mlynáři od Babic* [dokumentární film]. Režie Marcel Petrov. Česko: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, 2009. In: ceskatelevize.cz [online]. [cit. 31. 01. 2023]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213309053-mlynari-od-babic/>

⁶⁸ Internace = označení pojmu nuceného věznění osoby

⁶⁹ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*. Brno: Host – vydavatelství, 2016, s. 140.

Ladislav⁷⁰ se dále pokoušel získat na svoji stranu odbojáře a místní rolníky. První jméno, které mu padlo na mysl bylo Antonín Plichta st. ze Šebkovic. Jednalo se o zemědělce, který za války ukrýval členy partyzánské odbojové skupiny *Lenka-Jih*, jejíž členem byl dříve také,⁷¹ a právě za tuto činnost měl být zatčen. Podařilo se mu ale uniknout a ukrýt ve skrýši u rodiny Stehlíkových v Cidlině. Jeho příběh se Malému zamlouval a pokusil se ho tedy vyhledat. Plichta Malému důvěřoval, a proto se rozhodl přidat se na jeho stranu. Následně se k nim přidal Antonín Mityška z Horního Újezdu. Byl to mladý dobrodružný hospodář, který stál proti komunistickému režimu a kolektivizaci. V tomto složení se ukrývali na různých místech a sháněli potřebné zbraně ke své obraně. Dalším spolehlivým členem jejich skupiny měl být Ladislav Brabenec ze Šebkovic. Jednalo se o živnostníka, který byl vášnivým sběratelem zbraní, což se skupině v tomto případě hodilo. V neposlední řadě skupinu tvořili synové Antonína Plichty st. Stanislav a Antonín Plichtovi.⁷²

Během své návštěvy v Rokytnici se Ladislav setkal s mnoha dalšími lidmi, které se snažil přesvědčovat na svoji stranu a uzavřít s nimi spojení. Jednalo se tak o Miloslava Hloucha⁷³, který byl kamarádem rokytnického faráře Jana Buly, hajného Antonína Škrdlu, který Malému nabídl úkryt ve své Hájence Březová, Bohumila Krátkého, švagra pana Hloucha aj.⁷⁴

V dubnu roku 1951 podnikl Ladislav Malý akci se svým spojencem Drahoslavem Němcem.⁷⁵ S dvacetiletým hochem se Ladislav seznámil v domě jeho rodičů na Veverce, poblíž Rokytnice, pod záminkou získání nových spojenců. Jejich počín směřoval do nedalekých Heraltic s cílem zastrašit místní funkcionáře. První pokus měli naplánovaný 20. dubna 1951, který se jim ale nevydařil kvůli obhlídce Sboru národní bezpečnosti v obci. 22. dubna akci opakovali, tentokrát úspěšně.⁷⁶ Přepadli předsedu *Místního národního výboru* (dále jen MNV), Josefa Balouna, v jeho bytě. Pod hrozbou zbraní vyžadovali po Balounovi legitimaci a

⁷⁰ Příloha č. 1.

⁷¹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*. V Kostelním Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016. *Osudy* (Karmelitánské nakladatelství), s. 125.

⁷² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 213.

⁷³ Příloha č. 2.

⁷⁴ STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*, s. 52-57.

⁷⁵ Příloha č. 3.

⁷⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 160-161.

následně chtěli zavést do kanceláře MNV. Tam narazili na šest členů MNV, kteří se jim též museli legitimovat a po tomto incidentu místní výbor opustili.⁷⁷ O tomto útoku se však dozvěděl Krajské velitelství v Jihlavě, které své šetření provedlo až následující den. A právě v ten den, 23. dubna, se do Heraltic dva útočníci vydali znovu. Tentokrát přepadli komunistického funkcionáře Josefa Bohdálka a předsedu přípravného výboru JZD Karla Kováře. Při vzájemné přestřelce mezi Němcem a Kovářem utrpěli oba lehká zranění. Po závěru akce se Malý s Němcem vydali do předem domluveného úkrytu pod včelínem u manželů Kopuletych. Ti Drahoslava Němce znali, a proto neměli žádné pochybnosti a vyhověli jejich prosbě o ubytování.⁷⁸

Pár dní po této akci docházelo k postupnému zatýkání osob, které s Ladislavem Malým přišli do styku. Zatčen byl František Kopulety, jeho žena Božena Kopuleťá, která při výslechu uvedla faráře Jana Bulu a hajného Antonína Škrdlu jako pomocníky Malého a Němce. Na základě toho byl vydán návrh na jejich zatčení. Dále byl zatčen například Miloslav Hlouch, kamarád kněze Buly,⁷⁹ Ladislav Brabenec, aj.⁸⁰ Ladislavu Malému a se podařilo před zatýkáním utéct.

Protistátní skupina na sebe upozornila opět upozornila 26. června 1951.⁸¹ Jednalo se o Ladislava Malého, Antonína Mitysku a Antonína Plichtu st.⁸² Ten den benzínem podpálili stodolu v Mikulovicích, kde se nacházelo 1 743 metrických centů slámy. Celková způsobená škoda činila milion dvě stě tisíc korun.⁸³

3.1 Vraždy v Babické škole

Celá akce protistátní skupiny vyvrcholila 2. července 1951. Ve večerních hodinách se skupina Ladislav Malý, Antonín Mityska a Stanislav a Antonín ml. Plichtovi vydali do Babic.⁸⁴ Skupinu měl s nimi tvořit také Antonín Plichta st., ale den před akcí se své účasti vzdal. Chtěl chránit rodinu a spolupráce s Malým měl

⁷⁷ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*. Brno: Host, 2008, s. 112-113.

⁷⁸ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 160-162.

⁷⁹ Tamtéž, s. 167-169.

⁸⁰ Tamtéž, s. 208.

⁸¹ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 156.

⁸² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 213.

⁸³ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 156-157.

⁸⁴ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 216.

dost.⁸⁵ Původním plánem bylo zastrašení podobně jako v Heralticích, avšak tento plán dopadl úplně jinak.⁸⁶

V babické škole⁸⁷ se ten večer konala schůze v úřadovně MNV. Na schůzi dorazili čtyři členové MNV. Předseda MNV Tomáš Kuchtík, místopředseda MNV Josef Roupec, pokladník MNV Bohumír Netolička a předseda místního akčního výboru Národní fronty František Bláha.⁸⁸ Ladislav bratry Plichtovy nechal před školou jako hlídku a společně s Mityskou vešli do budovy.⁸⁹ „*Během našeho ústředního jednání v čase o 22.25 hod. se otevřely náhled dveře kanceláře a do místnosti násilně vtrhli dva neznámí muži ozbrojeni samopalem a pistolemi.*“⁹⁰ Uvedl později František Bláha. Všichni členové výboru byli s rukama nahoře vyvedeni z kanceláře na školní chodbu. Ladislav Malý vyběhl členy otázkou, který z nich je předsedou MNV, na což odpověděl Tomáš Kuchtík.⁹¹ V tom okamžiku se Netolička pokusil z kapsy vyndat revolver, to byl ale osudný krok.⁹² Vzápětí poté byl Kuchtík Ladislavem zastřelen. Dále vyzval Mitysku, aby v palbě také pokračoval a postupně k zemi klesli také Roupec a Netolička. František Bláha byl střelen pouze do levého boku, což mu umožnilo vyběhnout schodiště a až pak padnout k zemi a zůstat ležet.⁹³ Díky tomu se Malý a Mityška k němu dále nevraceli s domněním, že je též mrtev.⁹⁴ Po odchodu střelců do školy přiběhla manželka Tomáše Kuchtíka a následně zavolala o pomoc. „*Asi o 22.30 hod. slyšela jsem pojednou několik po sobě jdoucích výstřelů jako by to bylo z automatické zbraně. Jelikož jsem již spala, vyskočila jsem v nočním úboru a běžela se podívat směrem, odkud jsem slyšela výstřely, to je do chodby v přízemí školy.*“⁹⁵ Později vypověděla.

Po střelbě se celá Malého skupina vydala do Cidliny ke Stehlíkům za

⁸⁵ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 214-215.

⁸⁶ Tamtéž, s. 216.

⁸⁷ Příloha č. 4.

⁸⁸ KÁBELE, Stanislav. *Babice: 1951-2011: dokumenty a polemiky o babické tragédii*. Praha: Futura, 2011, s. 33.

⁸⁹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 217.

⁹⁰ František Bláha – pozdější výslech, In: KÁBELE, Stanislav. *Babice: 1951-2011: dokumenty a polemiky o babické tragédii*. Praha: Futura, 2011, s. 34.

⁹¹ ZEJDA, Radovan. *Babice*. Třebíč: Akcent, 2001. Fakta (Akcent), s. 11.

⁹² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 217.

⁹³ Příloha č. 5.

⁹⁴ ZEJDA, Radovan. *Babice*. Třebíč: Akcent, 2001. Fakta (Akcent), s. 11.

⁹⁵ Anežka Kuchtíková – pozdější výpověď, In: STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*, s. 142-143.

Antonínem Plichtou st. Tam mu oznámili, co se v Babicích stalo, ale Plichta st. s takovým činem nesouhlasil. Z Cidliny proto odešli do dvou kilometrů od Babic vzdálených Bolíkovíc, kde se ukryli v žitném poli.⁹⁶

Tutéž noc se do Babic dopravil krajský pohotovostní oddíl s třiadvaceti příslušníky *Státní národní bezpečnosti* (dále SNB). V okolí Babic se dále shromáždilo 284 členů SNB, 70 členů Lidové milice a přes sto příslušníků StB z Brna a Českých Budějovic. Druhý den z rána začali provádět domovní prohlídky.⁹⁷ Během nich byl v Cidlině objeven úkryt Antonína Plichty st., který při výslechu přiznal, kde se členové protistátní skupiny vyskytují. Odpoledne 3. července byla skupina za pomoci letadla objevena. Proběhla také přestřelka mezi dvěma stranami, při které byli Ladislav Malý⁹⁸ a Antonín Plichta ml. zastřeleni. Těžce zraněn byl Stanislav Plichta, který zůstal ochrnutý na obě nohy.⁹⁹ Antonín Mityška¹⁰⁰ se příslušníkům Bezpečnosti vzdal a byl zajištěn.¹⁰¹

3.1.1 Soudní proces

12. července 1951 se v Dělnickém domě v Jihlavě konal první z procesů se čtrnácti obžalovanými.¹⁰² Výsledným rozsudkem bylo sedm trestů smrti a vysoké tresty odnětí svobody. Mezi zmiňovanými padl trest smrti na Antonína Mityšku, Antonína Plichtu st., Drahoslava Němce, Františka Kopuletěho a Antonína Škrdlu. Tento trest padl také na babického kněze Václava Drbolu a kněze Horního Újezdu Františka Pařila.¹⁰³ Zatčení těchto dvou kněží popsal moravskobudějovický církevní tajemník jako: „...*Tato skutečnost působí mezi věřícími jako bomba.*“¹⁰⁴ Dále zmíním Boženu Kopuleťou, která byla odsouzena na 20 let ve vězení a Ladislava Brabence, který byl odsouzen na 25 let.¹⁰⁵

⁹⁶ RÁZEK, Adolf. *StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice*, s. 8.

⁹⁷ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 223.

⁹⁸ Příloha č. 6.

⁹⁹ RÁZEK, Adolf. *StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice*, s. 8.

¹⁰⁰ Příloha č. 7.

¹⁰¹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 226.

¹⁰² PLICHTA, Alois. *Pravda o Babicích*. Brno: Salve Regina, 2001, s. 100.

¹⁰³ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 308.

¹⁰⁴ Moravskobudějovický církevní tajemník – 23. 07. 1951, In: STEHLÍK, Michal. „*Je vhodná doba se s nimi vypořádat*“. In: ustrcr.cz [online]. [cit. 19. 01. 2023]. 1/2008. str. 57. Dostupné na: <https://www.ustrcr.cz/publikace/pamet-a-dejiny-12008/>

¹⁰⁵ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 308.

4. P. JAN BULA

Život pátera Jana Buly (dále P. Jan Bula) představuje dění během 50. let v zakladatelském období komunistického režimu ve vztahu s katolickou církví. Jeho krátký život a osud ukazuje tu nespravedlivou dobu, která měla dopad na mnoho nevinných životů.

4.1 Janův život před kněžstvím

Jan Bula¹⁰⁶ se narodil 24. června roku 1920 rodičům Marii a Antonínu Bulovým. Stalo se tak v malé vesnici Lukov¹⁰⁷, která se nachází mezi městy Moravské Budějovice a Jaroměřice nad Rokýtnou.¹⁰⁸ Téhož dne probíhalo ve vsi slavení svátku sv. Jana Křtitele a zároveň křest malého Jana. Křest se konal v místním kostele sv. Jana Křtitele, který se stal též Janovým patronem.¹⁰⁹ Během dalších třech let se rodina Bulových rozrostla o další dva členy, Janovy sourozence Marii a Antonína.¹¹⁰ Avšak členů v rodině bylo celkem šest, jelikož paní Bulová měla ze svého prvního manželství ještě syna Ladislava.

Již od dětství byl Jan velmi veselý, vtipný a učenlivý. V roce 1926 nastoupil do obecné školy v Lukově.¹¹¹ Byl velice vzorným žákem. Učil se například psaní, prvouku, občanskou nauku, zpěv, ale také náboženství, které vedl místní farář P. Eduard Sommer. Právě u něj si Jan oblíbil ministrování v kostele, kde také v roce 1927 přijal první svaté přijímání. Během studia v obecné škole se žáci těšili z mnoha školních výletů. Jedním z nich byl výlet do nedalekých Moravských Budějovic, kam v roce 1928 zavítal také prezident republiky Tomáš Garrigue Masaryk. Jeho návštěvy se zúčastnili právě žáci z Lukova a mohli tak na vlastní oči vidět prezidenta Osvoboditele.¹¹²

Na doporučení ředitele školy bylo Janovým rodičům navrženo, aby dali syna na studia na gymnázium v Moravských Budějovicích. Rodina nepocházela

¹⁰⁶ Příloha č. 8.

¹⁰⁷ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 59.

¹⁰⁸ MIKULÁŠEK, Jiří. *Sejdeme se v nebi: životní příběh mladého kněze Jana Buly*. Brno: Biskupství brněnské, c2003, s. 7.

¹⁰⁹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 16-17.

¹¹⁰ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 59.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 18-20.

zrovna z bohatých poměrů, a tak pro ně bylo rozhodující školné, které se na gymnáziu pohybovalo okolo 200 korun za pololetí. Avšak po sepsání žádosti o odpuštění školného po celou dobu studia byl Jan roku 1931 přijat na Státní československé reálné gymnázium v Moravských Budějovicích.¹¹³ Do školy chodíval každý den několik kilometrů pěšky¹¹⁴ za doprovodu kamarádů či otce, který v Budějovicích pracoval na trati jako strážný.¹¹⁵ Jan byl velice kamarádký a rád se seznamoval s novými lidmi. Mezi jeho blízké kamarády patřil také již zmiňovaný Ladislav Malý, který na gymnázium nastoupil o rok později. Chlapci byli ve stejném věku a trávili spolu hodně času. Ladislav však gymnázium opustil v roce 1935 a začal studovat na gymnáziu vojenském.¹¹⁶ V tu dobu Jan ale netušil, že se s Ladislavem po letech setká, za zcela nečekaných okolností.

Studium na gymnáziu bylo pro Jana v některých předmětech složité. Jeho zájem se soustředil převážně v předmětech jako bylo kreslení, zpěv a náboženství. Kreslení a malování bylo jeho vášní. Do svých obrazů často promítal rodný Lukov a kostel, ale maloval také portréty. Jeho aktivita se dále projevovala ve školním humoristickém časopise *Ekrazit*, kam přispíval kresbami karikatur profesorů a básničkami.¹¹⁷ Jedna jeho báseň byla věnovaná učitelce francouzštiny:

*Madam Morell v třídu vešla,
třídě pohled poslala
a již „votre vocabulari“
žáka k stolku pozvala.
Nejdřív nosem zakroutila,
potom dala otázku,
nu – a pak se zašklebila
jako Buddha z obrázku.¹¹⁸*

¹¹³ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 20.

¹¹⁴ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 59.

¹¹⁵ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 23.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 24.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 25.

¹¹⁸ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 26.

Na konci gymnázia roku 1939 čekala Jana důležitá zkouška, „zkouška dospělosti“. Maturitní předměty, které absolvoval, byl český jazyk, matematika, francouzština a přírodopis.¹¹⁹ Úspěšně odmaturoval s průměrnými známkami, jelikož doma se ke studiu často nedostával z důvodů pomoci v rodinném hospodářství.¹²⁰ Ke konci studia se Jan rozhodoval, kam dál budou směřovat jeho kroky. Velký vliv na něj měl nový úřadující lukovský farář P. Cyril Bojanovský. Nalézal v něm dobrého rádce a učitele. To on v něm podporoval myšlenku stát se knězem. Proto se Jan rozhodl podat si přihlášku do kněžského alumnátu v Brně, kde začal studovat teologii.¹²¹ Avšak toto načasování nebylo zvláště šťastné.

V době, kdy Jan nastoupil na kněžská studia, propukla 2. světová válka. Německo zároveň s Protektorátem Čechy a Morava byli ve válce a její důsledky se také dotýkaly studentů bohosloví.¹²² Podle příkazu německé armády měla být celá budova alumnátu vyklizena pro armádní účely. Všichni studenti se proto přesunuli do biskupské rezidence a kanovníckých domů na Petrově, kde ale nějaký čas žili ve stísněných podmínkách a s nedostatkem jídla.¹²³

V roce 1942 docházelo k nedostatku pracovníků v továrnách, jelikož muži v nich pracující byli povoláni k boji na frontách. Většina studentů byla též povolána k totálnímu nasazení, ale Jan Bula se mu vyhnul.¹²⁴ Byl předvolán k přezkoumání k pracovní způsobilosti¹²⁵ a následně v roce 1943 začal pracovat jako dělník v německé keramické dílně poblíž svého domova ve Vranovské Vsi u Znojma.¹²⁶

Krátce po začátku roku 1944 se vedoucí alumnátu snažili domluvit u německých úřadů návrat některých bohoslovců. Důvodem žádosti byl nedostatek dostudovaných novokněží v brněnské diecézi. Jejich žádosti bylo vyhověno

¹¹⁹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 29.

¹²⁰ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 28.

¹²¹ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 60.

¹²² NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 31.

¹²³ MIKULÁŠEK, Jiří. *Sejdeme se v nebi: životní příběh mladého kněze Jana Buly*, s. 22.

¹²⁴ PhDr. DOLEŽALOVÁ, Markéta. *Jan Bula (1920-1952)*. In: ustrcr.cz [online]. [cit. 21. 01. 2023]. Dostupné na: <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/jan-bula-1920-1952/>

¹²⁵ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 61.

¹²⁶ PhDr. DOLEŽALOVÁ, Markéta. *Jan Bula (1920-1952)*. In: ustrcr.cz [online]. [cit. 21. 01. 2023]. Dostupné na: <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/jan-bula-1920-1952/>

v květnu roku 1944 a díky tomu se Jan mohl vrátit ke studiu v semináři.¹²⁷

Po návratu do studia Jan neotálel a snažil se dohnat vše, co zameškal. Postupně dokončoval čtvrtý ročník studia a zkoušky v jeho závěru zvládl s přehledem. Svůj zájem také směřoval do ročníkových aktivit, do kterých patřilo i vydání sborníku studií *Tváří k východu*. Ten se zaměřoval na pravoslavnou církev, nauku o ní, liturgii, dějiny a kulturu. Jan Bula do sborníku přispěl částí, která pojednávala o pravoslavném umění a architektuře. I zde se projevila Janova láska k umění.¹²⁸

V říjnu roku 1944 Jan vstoupil do posledního ročníku svého studia. Zároveň v této době probíhaly poslední chvíle zuřící 2. světové války, které však ke svému konci byly nejhorší. Brno čelilo nátlakům okupace a častému odstřelování. Jedním z nejhorších náletů, který Brno postihl, byl 20. listopadu 1944. Americký nálet zasáhl střed města, zničil nespočet domů a během tohoto působení zahynulo 260 lidí a dalších 288 bylo těžce zraněno. Několik pum zasáhlo také pozemek biskupské zahrady. Byla poničena veškerá okna jižní strany rezidence. Kvůli této skutečnosti byl Jan Bula požádán, aby zničené vitráže nahradil a vymaloval obrazy s námětem ukřižování Ježíše Krista. To Jana velice těšilo a jednalo se tak o jeho první veřejnou uměleckou práci.¹²⁹

Ke konci války v roce 1945 náletů přibývalo a Brno čelilo leteckým útokům. Proto bylo rozhodnuto, že pobyt bohoslovců v Brně bude na nějakou dobu přerušen a všichni byli propuštěni do svých domovů, kde se připravovali na závěrečné zkoušky. Jan se vrátil ke svým rodičům do Lukova, se kterými prožíval poslední chvíle před osvobozením. Během dubna se do vesnice postupně dostávali němečtí vojáci dělostřelecké jednotky. Ubytovali se například ve škole či na místní faře a tato místa devastovali, čímž mezi občany šířili pocity strachu a nejistoty. Avšak 6. května téhož roku Lukovem projeli četníci a sdělili občanům, že v Moravských Budějovicích byl založen Národní výbor a došlo k vyvěšení naší státní vlajky. Po této informaci lidé v Lukově neotáleli a své dlouho schované vlajky vyvěsili také. Toto dění sledovali také vojáci, kteří se následujícího dne z vesnice stáhli a odešli. Noc z 8. na 9. května strávili obyvatelé Lukova trpělivě ve svých

¹²⁷ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 42.

¹²⁸ Tamtéž, s. 44.

¹²⁹ Tamtéž, s. 45-47.

úkrytech a čekali na přibližující se frontu od nedalekých Jaroměřic. Tutéž noc došlo k osvobození Jaroměřic i Moravských Budějovic Rudou armádou. Svě osvoboditele přišli obyvatelé Lukova do Budějovic přivítat. I Jan si tuto událost nenechal ujít, během které se současně setkal s mnoha svými spolužáky. Mezi ně patřil i již zmiňovaný Ladislav Malý.¹³⁰

Po osvobození se Janovi podařilo složit závěrečné zkoušky a přišlo tak dlouho očekávané kněžské svěcení. Stalo se tak 29. července 1945 v brněnské katedrále sv. Petra a Pavla. Svěcení měl na starost olomoucký biskup Msgr. Stanislav Zela.¹³¹ Další radostnou událostí se stala Janova primiční¹³² mše v roli kněze. Konala se 5. srpna v jeho rodném Lukově.¹³³ „*V neděli před 10. hod. shromáždila se mládež i dospělí z místa i z okolí před domem rodičů primicianta a po příchodu kněží vyšel velký průvod za doprovodu hudby ke kostelu.*“¹³⁴

4.2 Kněžství a život v Rokytnici

Jan Bula byl k 1. srpnu ustanoven kooperátorem v Horním Újezdě. Do této vsi však nastoupit neměl, pouze mu sem docházela kongrua¹³⁵ a nastoupit měl do nedaleké Rokytnice nad Rokytnou.¹³⁶ V Rokytnici zastupoval místního faráře Stanislava Lakomého, který zažádal o dlouhodobou zdravotní dovolenou.¹³⁷

Rokytnice nad Rokytnou je mojí rodnou vsí, která leží v údolí řeky Rokytná. Přesněji se jedná o městys nedaleko měst Třebíč a Moravské Budějovice.

Rokytnice byla již od 19. století centrem vzdělání a kultury v oblasti Třebíčska. Nacházela se zde moderní škola, kam docházely děti z blízkých vesnic, působily zde organizace Orel i Sokol, občané se věnovali ochotnickému divadlu a pořádali kulturní akce. Jedním z hlavních bodů Rokytnice je bezesporu románský kostel sv. Jana Křtitele¹³⁸, který byl vystavěn původními majiteli obce.

¹³⁰ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 49-51.

¹³¹ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 62.

¹³² *Primice* = první mše svatá

¹³³ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 62.

¹³⁴ Lukovský kronikář – zápis v obecní kronice, In: MIKULÁŠEK, Jiří. *Sejdeme se v nebi: životní příběh mladého kněze Jana Buly*, s. 27.

¹³⁵ *Kongrua* = plat duchovního

¹³⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 55.

¹³⁷ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 62.

¹³⁸ Příloha č. 9.

V roce 1753 k němu bylo přistavěno schodiště se sochami svatých.¹³⁹

Jan do Rokytnice nastoupil oficiálně 20. srpna 1945.¹⁴⁰ Kvůli nemoci místního faráře toho měl na starosti opravdu mnoho. Vykonal veškeré kněžské povinnosti. Křtil, oddával, kázal a vyučoval na místní škole náboženství.¹⁴¹ Nejprve vyučoval pouze v Rokytnici, ale od října nastoupil do nové měšťanské školy na hradě Sádek. Také v obcích Chlístov a Markvartice si vyžádaly jeho výuku. U svých žáků byl velice oblíbený. Dokázal hovořit o všech složitých duchovních tématech a dětem se věnoval i po vyučování.¹⁴² „*Jan Bula byl pro svou veselou a dobrosrdečnou povahu všeobecně velmi oblíben. Snad největší zálibu si získal mezi místní mládeží a dětmi. Uměl s mladými výborně pracovat, proto se s ním často scházeli, diskutovali, sportovali a byli připraveni i k práci, když bylo třeba.*“¹⁴³ Kromě mladých si ho oblíbili také ostatní občané. Jan se totiž aktivně zapojoval do společenského a kulturního života v Rokytnici. Na faře zpřístupnil farní knihovnu a stal se členem Československé strany lidové. Zde však zastával roli řádového člena a členství vnímal jako možnost evangelizace a zapojení se do osvětového dění. Tato „politická dráha“ ho nepřitahovala natolik, aby v ní pokračoval a brzy ze strany odstoupil. Postupem času si získal řadu přátel. Mezi jeho nejbližší patřil lesník Miloslav Hlouch¹⁴⁴, železniční zřízenec Bohumil Krátký, úředník státní správy Václav Machovec, rolník Václav Vejmelka a Jaroslav Václavek. V tomto seskupení se často setkávali na faře, kde hrávali karty nebo jen tak debatovali a zpívali.¹⁴⁵ „*Tenkrát nebylo nic, tak chlapi se scházeli tady na tý zídce před kostelem, tam seděli, drželi se za krk a zpívali písničky.*“¹⁴⁶ Vzpomínal pan František Hlouch.¹⁴⁷

Ve chvílích volna se Jan věnoval zahradničení, včelaření, ale jeho největší

¹³⁹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 57.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 59.

¹⁴¹ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 43.

¹⁴² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 59.

¹⁴³ Jan Růžička – článek ve sborníku k 90. výročí Bulova narození, In: NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 46.

¹⁴⁴ Pana Hloucha jsem vidávala během svého dětství, jelikož se jedná o prastrýce mé nejbližší kamarádky.

¹⁴⁵ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 60-62.

¹⁴⁶ František Hlouch – rozhovor s autorkou práce

¹⁴⁷ Pan František Hlouch byl bratrem Miloslava Hloucha

vášní bylo stále malování. Toto umělecké nadšení sdílel současně s lesníkem Miloslavem Hlouchem, který stejně jako Jan obcházel Rokytnici se svým stojanem a plátnem a nechával se inspirovat místní krajinou. Díky tomu se jejich přátelství prohloubilo. Po návratu Miloslava z povinné vojenské služby uspořádali společně v roce 1948 prodejní výstavu svých vlastních obrazů. Ta se konala v místní škole a shledala velký úspěch.¹⁴⁸ Já sama jsem mohla vidět některé obrazy pana Hloucha a musím velice ocenit jejich srdečnost a lásku k umění. On sám například přispěl místnímu kostelu obrazem, který je vyvěšován během vánočních svátků přímo nad oltář. Díky takovým obrazům se dalo pochopit co všechno pro Jana i Miloslava malování znamenalo.

Jeho další neopomenutelnou činností bylo vedení oddílů chlapců sportovní organizace Orel.¹⁴⁹ Se Svými Orlíky¹⁵⁰ se Bula scházel, sportoval, diskutoval o duchovních věcech a také třeba maloval. Jednou při návštěvě lesa potkali hajného Antonína Škrdlu, který jim věnoval neužívaný zděný domek jako poděkování za pomoc v organizaci Orel.¹⁵¹ Jednalo se o dříve užívanou mysliveckou chatu¹⁵², která se nachází v lese nedaleko Rokytnice.¹⁵³ Chaloupku, jak ji chlapci říkali, si museli všichni společně opravit, aby v ní mohli trávit společné prázdniny v přírodě.¹⁵⁴ Pan František Hlouch, jakožto bývalý člen oddílu, vzpomíná na tyto aktivity s Janem moc rád: „*Jan Bula za námi přijížděl na motorce, ve sportovním oblečení, ale samozřejmě s kolárkem kolem krku, aby každý věděl, že je kněz.*“¹⁵⁵

4.3 Situace pro roce 1948

Již po druhé světové válce bylo jasné, jakým směrem se Československo v rovině politické bude ubírat. Během března roku 1945 byly položeny základy Národní fronty, které vznikly z iniciativy Komunistické strany Československa. Jednalo se o sdružení politických stran a organizací, které měly za úkol převzít

¹⁴⁸ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 63.

¹⁴⁹ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 47.

¹⁵⁰ Příloha č. 10.

¹⁵¹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 65-66.

¹⁵² Příloha č. 11.

¹⁵³ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 47.

¹⁵⁴ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 66.

¹⁵⁵ František Hlouch – rozhovor s autorkou práce

veškerou moc ve státě. Komunisté toho času byli hlavní politickou silou.¹⁵⁶ Avšak se našly oblasti, kde stát zcela ovlivněn jedinou stranou nebyl. V čele státu stál prezident Edvard Beneš a s ním řada svobod, které stále nebyly zpochybněny.¹⁵⁷

Změna, která byla v Rokytnici nad Rokytnou zásadní po světové válce, se týkala samosprávy obce. V květnu roku 1945 byl zde založen revoluční národní výbor, v jehož čele stál komunista Antonín Přemysl. Byl též prvním předsedou MNV a zastával funkci starosty. Z jara roku 1946 se pozornost Komunistické strany soustředila na nadcházející volby. V nich se utkaly pouze strany, které měly úzkou vazbu s Komunistickou stranou a byly součástí Národní fronty. V celorepublikovém součtu zvítězili komunisté, avšak v Rokytnici se do čela dostali lidovci. Ty mimo jiné volil také Jan Bula a v příštích dvou letech se ujali vedení obce. Svého celkového vítězství komunisté náležitě využili. Předsedou vlády se v té době stal Klement Gottwald a ministerstva obsadili komunističtí představitelé.¹⁵⁸

Rok 1948 s sebou přinesl mnoho událostí, jejichž dění ovlivnilo mnoho osudů. V únoru nastala ve vládě krize, která vyústila v podání demisí dvanácti ministrů, kteří se nehlásili ke komunistické straně.¹⁵⁹ Prezident Beneš byl od tohoto okamžiku pod tlakem předsedy vlády Gottwaldem, který trval na prezidentově přijetí demise a na zakládání *Akčních výborů Národní fronty*. A tak se taky stalo. Premiér tímto krokem dosadil chybějící ministerská křesla svými komunistickými kandidáty a získal tak ve státě absolutní moc. Obyvatelé Rokytnice sledovali dění politiků a pociťovali postupnou socializaci obce. Zřídil se zde akční výbor, jehož činnost spočívala v perzekuci společnosti. Došlo k očištěním v podnicích, organizacích, v celkovém obecním životě a konfiskoval se soukromý majetek všech občanů. Pro Jana Bulu se tyto změny týkaly převážně ve vedení Orla. Šlo totiž o silně katolický spolek s napojením na Československou stranu lidovou, což komunistům značně nevyhovovalo. Organizace Orel byla proto zakázána a následně sloučena do povolené

¹⁵⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 69.

¹⁵⁷ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přeče budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 51.

¹⁵⁸ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 70-71.

¹⁵⁹ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přeče budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 51.

organizace, *Československé obce sokolské*. V té době došlo také ke zhoršení zdravotního stavu starého faráře Lakomého. V reakci na to byl P. Bula jmenován jeho zástupcem a převzal tak veškerou jurisdikci v rokytnické farnosti.¹⁶⁰

Na začátku února proběhla v Praze na Slovanském ostrově schůze, jíž se účastnili zástupci kněží a věřící křesťané. Tomuto shromáždění předsedal pražský arcibiskup Josef Beran a s ostatními demonstrujícími se snažil prosadit mír a náboženskou svobodu.¹⁶¹ Arcibiskup Beran měl v té době autoritu a byl úctyhodnou osobou.¹⁶² V návaznosti na dění ve vládě vydal pastýřský list, kterým vyzýval k zachování právního státu, ovšem zcela zbytečně.¹⁶³

Vládní únorový převrat byl pouze začátkem všeho, co následovalo. 30. května 1948 došlo k volbám jejichž podstata nebyla vůbec demokratická. Byly zmanipulované a lidé mohli volit pouze jedinou kandidátku Národní fronty nebo do urny vhodit bílý lístek. Po těchto volbách prezident Beneš odstoupil a na jeho místo nastoupil nový prezident, bývalý předseda vlády Klement Gottwald.¹⁶⁴

Vztahy mezi katolickou církví a vedením státu byly napjaté. Komunistům se nedařilo církve získat na svoji stranu nebo ji jakkoliv rozdělit. Proto se rozhodli, že zneužijí myšlenku Katolické akce¹⁶⁵. Představitelé této akce byli postupně zatýkáni a komunisté se chystali na zmatení veřejnosti. Chtěli poštvat kněží proti biskupům. Biskupové na to však reagovali tajnou poradou v Olomouci, sjednanou 7. června 1949. Jejich snahou bylo varování kněží před chystanou falešnou akcí. Zároveň kladli důraz na to, že kdo se pod tuto akci podepíše, bude z církve exkomunikován. Vydali proto *Oběžník katolickému duchovenstvu* a rozeslali ho do farností po celém státě. 10. června došlo k vyhlášení Katolické akce. Její „představitelé“ obcházeli domy, fary a sbírali podpisy pod záminkou míru mezi církví a státem. 11. června se i u rokytnické fary objevili členové *Okresního národního výboru*, aby získali podpisy od kaplana Jana Buly a nemocného pana rady Stanislava

¹⁶⁰ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 71-76.

¹⁶¹ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přeče budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 51.

¹⁶² Po atentátu na Heydricha ho nacisté zatklí a věznilí v Terezíně a následně v Dachau.

¹⁶³ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přeče budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 51.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Katolická akce začleňovala do církevních služeb laiky, jejichž činnost měla působit v církvi nepřátelské prostředí a výsledným efektem měla být disciplinovaná síla hájící práva Boží a církve.

Lakomého. Ti s textem Katolické akce nesouhlasili a měli k němu několik výtek. Současně si vyžádali, aby jejich podpisy nebyly zveřejněny v tisku. Členové Okresního národního výboru slíbili, že tyto požadavky vezmou v potaz. Bohužel se tak nestalo. Již na druhý den se v prorežimních *Katolických novinách* objevily podpisy Buly i Lakomého, se souhlasem s Katolickou akcí. Naštěstí bylo Janu Bulovi nabídnuto podepsat projev oddanosti, který mu byl doručen od biskupa Karla Skoupého. Celá falešná akce se komunistům nepovedla tak, jak očekávali. Kněží zůstali věrni svým biskupům a dbali na varování a poslání Oběžníku.¹⁶⁶ Během těchto událostí došlo současně v pražském Svatovítském chrámě k zatčení arcibiskupa Berana. Varoval věřící, že státní Katolická akce se pokoušela pouze rozvrátit církev a s katolickou církví neměla nic společného. Od tohoto okamžiku se Beran stal vězněm panujícího režimu. Tajná policie ho odvezla do Roželova u Rožmitálu. O rok později byl eskortován do Růžodolu u Liberce, kde se setkal s dalším vězněným biskupem, Karlem Skoupým. Ani jeden nevěděli, kam byli odvezeni a byli tak drženi v internaci.¹⁶⁷

Do rukou Jana Buly se Oběžník dostal 17. června 1949 donáškou od tajného kurýra. Tentokrát se jednalo o jeho novou formu s určením nejen pro kněží, ale i pro věřící. Obsahoval poselství pastýřského listu *Hlas československých biskupů a ordinářů v hodině velké zkoušky*.¹⁶⁸ Pastýřský list se dostal k jednotlivým kněžím současně se zmiňovaným Oběžníkem, jejichž čtení před veřejností bylo zakázané a protistátní. 15. června dostal Jan Bula varování před případným čtením listu. Jan byl přesto nebojácný a téhož dne v kostele sv. Jana Křtitele Oběžník přednesl i před představiteli MNV a praporčíkem SNB.¹⁶⁹

Na závěru mše Bula k věřícím pronesl několik vět. „*Vy všichni jste denně znepokojováni nerozřešenou otázkou Církve a státu. Jste zneklidňováni různými zprávami o svých kněžích. Nepokoj nerozséváme my, a proto dnes, kdy jsme se sešli jako jedna rodina, abychom opravdu manifestačním způsobem ukázali svou věrnost Kristu svátostnému, chci jménem pana rady i jménem svým, aby jednou už bylo jasno, vám přečíst nezkreslenou pravdu o stavu jednání mezi Církví a*

¹⁶⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 87-91.

¹⁶⁷ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 53.

¹⁶⁸ Viz. s. 14 práce.

¹⁶⁹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 91-93.

*státem, o správném stanovisku každého křesťana – Oběžník biskupů katolickému duchovenstvu a věřícímu lidu.*¹⁷⁰ Po tomto proslovu následovalo přečtení Oběžníku a Bula k němu následně přidal i svůj vlastní komentář. Představitelé Ústředního výboru Komunistické strany Československé svojí reakcí rozhodli, že rozdělí kněží, kteří oběžník četli, do tří skupin s náležitým trestem. První skupina pojímala kněží, jimž se předběžného varování nedostavilo a při čtení Oběžníku se vyvarovali jeho následnému komentáři. Těch se potrestání netýkalo. Do druhé skupiny spadali ti, co varování byli, ale zdrželi se komentáře. Těm náležela peněžitá pokuta. A třetí skupinu tvořili kněží s přidanými protirežimními výroky. Těm byla nařízena peněžitá pokuta a náležité odnětí svobody. Jan Bula patřil právě do této skupiny. 25. června byl proto předvolán na Okresní národní výbor do Třebíče k výpovědi.¹⁷¹ Za čtení Oběžníku byla Janovi přidělena pokuta ve výši 4 500 korun, což pro něj v té době byly nemalé peníze. Dále následovalo jeho odsouzení za připojení vlastního komentáře, přesněji za pobuřování a šíření poplašné zprávy. Bula byl 6. září 1949 nepodmíněně odsouzen na jeden měsíc. Snažil se proti trestu odvolat, ale marně.¹⁷² Jeho stíhání bylo zastaveno až díky Gottwaldově amnestii, která se týkala všech kněží, kteří se zapojili do čtení Oběžníku. Nejednalo se o vstřícný krok, ale pouze o demonstraci, jež měla veřejnosti ukázat vstřícnost komunistického režimu.¹⁷³

V návaznosti na červnové události se velice přitížilo P. Stanislavu Lakomému. Ze začátku července roku 1949 ho postihla mozková mrtvice, na jejíž následky zemřel. Jan Bula tím přišel o blízkého přítele a rádce. Po jeho smrti byl Bula jmenován administrátorem farnosti Rokytnice, kde měl mladý kněz velké plány a vize. Chystal se započít rekonstrukci interiéru kostela. Ta zahrnovala renovaci plastik, obrazů, výměnu lavic a zpovědnice a velkým zakončením měl být zcela nový oltář. S pomocí farníků a kostelních sbírek se podařilo vybrat dostatečné množství peněz a na jaře roku 1950 byla rekonstrukce zahájena.

¹⁷⁰ P. Jan Bula – závěrečná slova při mši svaté, In: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 93.

¹⁷¹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 93-100.

¹⁷² NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babice*, s. 63-64.

¹⁷³ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 68.

S oltářem to byl běh na delší trat' a jeho dokončení se odhadovalo na květen roku 1951. To však Jan netušil, že nového oltáře se už nedočká.¹⁷⁴

¹⁷⁴ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 96-114.

5. NEČEKANÁ NÁVŠTĚVA

Dle výše uvedeného se na počátku padesátých let představitelé komunistického režimu snažili likvidovat církev, zvenku i zevnitř, a dále kolektivizovat zemědělství s ostatním majetkem občanů. Lidé proti těmto postupům bojovali jak v rovině náboženské, tak i v rámci svobodného žití. Tyto projevy se objevovaly zejména na jižní Moravě, kde proti komunismu vystupovaly též odbojové skupiny z 2. světové války. Takové skupiny se objevovaly i na území Třebíčska a Moravskobudějovicka.¹⁷⁵

Na konci února roku 1951 docházelo k oslavám třetího výročí komunistického převratu. V té době, přesněji 25. února, se Jan Bula po všech svých povinnostech v kostele vydal do vedlejšího Chlístova, kde strávil večer se svými přáteli na divadelním představení. Po dlouhém večeru se vrátil na svoji faru do Rokytnice¹⁷⁶, kde ho však čekalo překvapení. Jeho hospodyně na faře uvítala muže oděného v uniformě příslušníka SNB, který vyčkával Janova příchodu. Zprvu se Jan zalekl, že se bude jednat o další plotky se zákonem, avšak po chvíli poznal tvář svého dávného spolužáka z gymnázia, Ladislava Malého. Již výše zmiňovaný Ladislav hledal u Jana nocleh, kterému bylo vyhověno. Během noci si dávní přátelé vyprávěli o svých životech, avšak Ladislav si své povídání příkrášloval nepravdivými historkami.¹⁷⁷ Na druhý den se ale Jan dozvídá, že Ladislav službu u bezpečnosti nevykonává, i když nosí příslušný oděv a pocituje značnou změnu v jeho chování.¹⁷⁸ Ladislav se rozmluvil o politických záležitostech, kolektivizaci a o příchozím převratu. Také Janovi podsouval, že je vycvičeným agentem CIC, jemuž byl přidělen speciální úkol, se kterým musí setrvat v Rokytnici až do příchodu zmiňovaného převratu. Malý se však ve velkém zápalu vyprávění posilňoval alkoholem, hodně kouřil a s pistolí v ruce Janovi vyhrožoval a kladl důraz na nadcházející události.¹⁷⁹

V ten večer na faru dorazil také Miloslav Hlouch. S Ladislavem se znal

¹⁷⁵ Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly, s. 68.

¹⁷⁶ Příloha č. 12.

¹⁷⁷ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 149.

¹⁷⁸ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 139.

¹⁷⁹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 149-150.

z fotbalu, který spolu v mládí hrávali. Pro získání Miloslavovy a Janovy důvěry se Ladislav rozmluvil o historce spojené s arcibiskupem Beranem.¹⁸⁰ Po Janovi vyžadoval zpověď, na přání arcibiskupa, kterou chce podstoupit před náročnou cestou. Jan se pro to nadchnul a souhlasil s návštěvou arcibiskupa v obci Bransouze, kde měl být Beran údajně ukrytý.¹⁸¹ V té době se nevědělo, kde jsou biskupové ukryti a internováni, proto bylo pro Bula snadné této lži uvěřit.¹⁸²

Ladislav rokytnickou faru navštívil ještě několikrát s žádostí o nocleh, ale Jan jeho žádosti nevyhověl, jelikož se obával jeho ozbrojení a dalších případných potíží. Den ode dne Jan v Ladislavovi získanou důvěru ztrácel. Slíbená návštěva arcibiskupa se stále nekonala a pod stálými výmluvami byla odkládána. Proto si Ladislav hledal nové spojence mezi občany, kteří se proti komunistickému režimu vyhraňovali a ukrýval se u nich.¹⁸³ Bula měl větší a větší obavy o životy ostatních lidí, jelikož byli zatahováni do Ladislavových odbojových akcí a nechtěl, aby na to kdokoliv doplatil. Také se dozvěděl o Malého nebezpečných dopisech, které rozesílal a které by se mohly dostat do rukou tajné policie či informátorů. Jan společně s Miloslavem tyto dopisy ničil a páčil, aby nedošlo k žádnému neštěstí.¹⁸⁴ Bula se s těmito starostmi svěřil děkanovi Podveskému z Jaroměřic nad Rokytnou, který mu jakožto zkušený kněz a odbojář poradil, aby s Ladislavem ukončil jakýkoliv kontakt a spolupráci, jelikož vše naznačovalo cílené provokaci proti kněžím a věřícímu lidu.¹⁸⁵

Státní bezpečnost měla na oblast Třebíčska namířeno již nějakou dobu, čemuž nepomohla ani přestřelka v rámci zavražďovací akce v Heralticích, kterou podnikl Ladislav Malý s komplicem Drahoslavem Němcem. Tato akce odstartovala zatýkání mnoha občanů a ztrátu několika nevinných životů.¹⁸⁶

¹⁸⁰ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 150.

¹⁸¹ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 70.

¹⁸² *Mlynáři od Babic* [dokumentární film]. Režie Marcel Petrov. Česko: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, 2009. In: [ceskatelevize.cz](https://www.ceskatelevize.cz) [online]. [cit. 31. 01. 2023]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213309053-mlynari-od-babic/>

¹⁸³ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 70.

¹⁸⁴ NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 147.

¹⁸⁵ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 70.

¹⁸⁶ Tamtéž.

6. JANOVO ZATČENÍ A VYŠETŘOVÁNÍ

Během 30. dubna roku 1951 proběhla první realizace zatýkání v Rokytnici nad Rokytnou. Nejprve se zatýkací komanda rozjela toho rána na Březovou, kde pobýval hajný Antonín Škrdla. Při jeho zatýkání byla zároveň prohledána hájenka, kde se našlo několik ukradených věcí z MNV v Heralticích po zastrašovací akci Ladislava Malého. Proto byl Škrdla usvědčen z napomáhání a spolčení se s teroristy. Zároveň vypověděl o zapojení Jana Buly do celé akce s tvrzením, že Bula měl vědomost o agentu CIC Ladislavu Malém. Hned po tomto obvinění došlo k vypracování návrhu na zatčení P. Jana Buly, jehož schválení okamžitě vyřídil zástupce krajského velitele StB v Jihlavě.¹⁸⁷ V návrhu na zatčení¹⁸⁸ bylo uvedeno: „*Při prováděném šetření v případě teroristického útoku na čelné funkcionáře v obci Heraltice zatčený Škrdla Antonín, hajný z Mikulovic, doznal, že Bula Jan, administrátor v Rokytnici nad Rokytnou, měl vědomost o agentu CIC Ladislavu Malém, kterého sám přechovával, poskytoval tomuto stravu, věděl, že Malý je vyslán do ČSR, aby zde vykonával zastrašovací teroristické akce na čelných veřejných a stranických funkcionářích, chodil na schůzky s Malým, které byly konány v hájovně u Škrdly, podával Malému informace o různých lidech a o poměrech v okolních obcích a s tímto byl neustále ve styku. Na základě uvedeného a proto, že Bula by mohl uprchnouti, neb varovati ostatní členy skupiny, neb jinak ovlivňovati vyšetřování, navrhuji zatknouti Jana Bulu, provést u něho domovní prohlídku a po dopravení do věznice zahájit proti němu vyšetřování.*“¹⁸⁹

Na rokytnickou faru dorazila auta Bezpečnosti o půl třetí odpoledne. Tohoto zatýkání se účastnilo celkem šest osob. Jednalo se o čtyři členy jihlavské StB a dva členy SNB. Celá skupina se nejprve vydala po schodech na faru, kde se shledali s neúspěchem, jelikož Jan Bula se zde nenacházel. Jeho hospodyně příslušníkům Bezpečnosti prozradila, že místní farář vyučuje vedle ve škole náboženství. Část skupiny zůstala na faře, kde započali prohlídku a druhá část

¹⁸⁷ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 173.

¹⁸⁸ Příloha č. 13.

¹⁸⁹ Návrh na zatčení Jana Buly, In: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 173-174.

skupiny se vydala směrem do školy.¹⁹⁰ Vedoucí skupiny, Otakar Neckař, zatkl Jana Bulu přímo ve třídě za přítomnosti ředitele školy a žáků, které v tu chvíli vyučoval.¹⁹¹

Příslušníci SNB a StB podrobili Bulu prvnímu výslechu na jeho faře. Snažili se získat jména lidí, kteří by mohli mít co do činění s Ladislavem Malým. Mladý farář však nikoho prozradit nechtěl, ale jeho hospodyně podlehla a zmínila například Miloslava Hloucha. Za zatajování informací byl Bula zbit, zfackován a po tomto nátlaku povolil. Uvedl, že přivítal Ladislava Malého u sebe na faře, ale že se jednalo o zcela neznámého muže. Bula si byl jist, že pokud by Ladislava udal přímo a přiznal, že se s ním znal, vystavil by i všechny ostatní lidi zlu Státní bezpečnosti. Velitel Neckař po tomto výslechu vydal další rozkaz k zatčení, a to Miloslava Hloucha. Jana Bulu následně odvezli do vyšetřovací věznice v Jihlavě.¹⁹² „*Miloš byl na poli, a tak ho sebrali z pole, ten tady učil (Bula), ve škole byl, tak ho sebrali z té třídy a odvezli je a my jsme nevěděli kam.*“¹⁹³ Vzpomínal na událost pan František Hlouch.

Výslechy Jana Buly a jeho zatýkaných přátel probíhaly v době, kdy k případu babických vražd stále ještě nedošlo. Mladý farář se snažil nezradit své blízké a nepřiznávat nic, co by jim mohlo ublížit.

Vyšetřovací metody příslušníků StB byly velice brutální. Bula podstoupil bití, kopání, kterým nakonec podlehl a řekl to, co vyšetřovatelé chtěli slyšet. Uvedl jména, která se snažil tajit a přiznal návštěvu Malého přesně tak, jak se odehrála. Vypověděl, že se snažil Ladislavovi zabránit v jakékoliv činnosti, další možná přenocování mu zatrhnul a že s Miloslavem pálily jeho dopisy. Na další den, 1. května, byl mladý kněz podroben dalším výslechům, při kterých byl nucen prozradit další jména osob, jejichž pomoci Malý využíval. Jakub Malý, otec Ladislava, bylo jedno z mnoha jmen, které Jan uvedl. I přes to se stále snažil vyšetřovatele přesvědčit, že lidé, se kterými se stýkal, za nic nemohou. StB ale stále neměla dostatečné usvědčující důkazy, které by jim umožnily Janovu kriminalizaci a případný monstrproces uskutečnit. Jeho vina na celých událostech

¹⁹⁰ Příloha č. 14.

¹⁹¹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 174.

¹⁹² Tamtéž, s. 175-176.

¹⁹³ František Hlouch – rozhovor s autorkou práce

byla pouze ta, že svého spolužáka nechal přespat na faře a jeho návštěvu nepřišel nahlásit. Avšak ve zprávě, adresované vyšetřovacímu oddělení jihlavské StB, stálo něco úplně jiného. Bylo zde sepsáno několik činností, které měly Bulu usvědčit. Jednalo se o čtení oběžníku vydaného biskupem Beranem, vyvěšení podobizny Adolfa Hitlera na úřadovnu MNV, dále bylo uvedeno, že je Bula hlavním nepřítelem společenského zřízení, a že v důsledku toho je schopen jakýchkoliv protistátních činů.¹⁹⁴ „...V daném případě, je-li nějaké podezření na jmenovaného z protistátních činů, využijme této příležitosti a zbavme jednoho parazita vlivu na dělnickou třídu, která jej musí žít.“¹⁹⁵

Hlavním cílem nyní bylo usvědčit Jana Bulu z protistátních činností a vystavit tak společnosti, především pak věřícím lidem, příklad pro jejich zastrašení. Komunisté chystali plán, kterým by vytvořili ilegální skupinu, jejichž členy měli být lidé bez jakéhokoliv kontaktu s Ladislavem Malým, stačilo pouze přátelství mezi nimi a Janem Bulou, jež měl být současně velitelem údajné skupiny. Mělo tak dojít k očernění církve a mladý kněz měl být označen za vlastizrádce a společenského nepřítele.

StB v té době vypracovala seznam tzv. nepohodlných lidí z Rokytnice nad Rokytnou. Patřili tam přátelé mladého kněze Bohumil Krátký, Václav, František a Josef Vejmelkovi, Jaroslav Václavek, Václav Machovec, Karel Zvěřina, Jan Sochna, František Hobza, Jan Špaček, Josef Blažek, Jan Souček a kovář Bartejs. Všichni včetně Buly byli vyslýcháni z pozice svědků, ale postupně se výpovědi měnily do role obžalovaných. StB u každého vytvořila výpovědní protokoly, ze kterých byly následně vypracovány protokoly otázkové. Ty sloužily jako scénáře k soudu a zatčení se podle nich měli vzájemně obviňovat. Další částí těchto protokolů bylo též sebeobviňování a jejich vyznění mělo z úst obětí znít jako žádost o přísné potrestání.¹⁹⁶

Všichni, co byli nuceni vypovídat museli současně podepsat připravený protokol. Dne 16. května 1951 byl předvolán Miloslav Hlouch a za použití násilí donucen podepsat řádky.¹⁹⁷ „Přiznávám, že jsem od podzimu 1948 byl jedním ze

¹⁹⁴ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 179-182.

¹⁹⁵ Václav Rychtecký – vedoucí II. oddělení krajského velitelství StB Jihlava, In: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 183.

¹⁹⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 183-184.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 186.

*zakládajících členů ilegální skupiny v Rokytnici. Celková moje protistátní činnost spočívala v tom, že jsem nejdříve získával další osoby pro protistátní činnost...“.*¹⁹⁸ Takového doznání nebyl ušetřen ani Jan Bula. Již 1. června pro něj byl sestaven otázkový protokol s informacemi, které byly zcela upravené podle toho, co se Bezpečnosti hodilo.¹⁹⁹ Ten den výslech trval několik hodin. Naprosto vyčerpaný kněz byl předveden před vyšetřovatele, kteří ho vůbec nešetřili. Na hlavu dostal kožené brýle, aby neviděl, co se kolem něj děje. Poté přišel na řadu nadporučík Antonín Achylis²⁰⁰, připravený získat informace, pro které si přišel. Vyrazil Janovi přední zuby za použití kovového boxeru a mlátil ho gumovým obuškem. Pod tímto nátlakem Bula podepsal a vypověděl vše, co bylo třeba. Do závěrečné zprávy nebylo použito nic, co Jan doopravdy vypověděl. Naopak nechyběly informace o Janově sebeobviňování a přiznání jeho provinění, pro které si zaslouží náležitý trest. Tento otázkový protokol byl počátečním krokem pro připravovaný proces s *rokytnickou skupinou*.²⁰¹ Janův synovec, Zdeněk Krotký, při vzpomínkách uvedl, že při návštěvě ve věznici Jan obdržel od své sestry buchty a řízky, které měl velice rád. Avšak sám zvládal pojíst pouze měkké buchty, jelikož bez zubů by bylo třeba řízky nakrájet na menší kousky.²⁰²

¹⁹⁸ Připravený protokol k podpisu Miloslava Hloucha, In: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 186.

¹⁹⁹ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 71.

²⁰⁰ Antonín Achylis byl nejsurovějším vyšetřovatelem jihlavské StB.

²⁰¹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 190-191.

²⁰² *Dopisy z cely smrti* [dokumentární pořad]. Režie Marcel Petrov. Česko: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, 2008. In: [ceskatelevize.cz](https://www.ceskatelevize.cz) [online]. [cit. 02. 02. 2023]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169694222-dopisy-z-cely-smrti/>

7. SOUDNÍ LÍČENÍ

Od začátku nového měsíce docházelo k častým změnám, především kvůli události, která se stala 2. července. Šlo o výše zmiňovaný případ v babické škole. V souvislosti s touto událostí bylo nutné určit pachatele vražedných činů v babické škole a jejich spojence.²⁰³ Režim toho chtěl náležitě využít a připravit tak procesy, které by infiltrovaly nepohodlné osoby, jejichž zatčení proběhlo po vraždách v Babicích, ale i několik měsíců před nimi. Sem se řadila právě skupina z Rokytnice v čele s P. Janem Bulou.²⁰⁴

Bylo rozhodnuto, že řízení procesů bude rozděleno do dvou skupin, tzv. *babických procesů*. Žaloba pro první babický proces byla vypracována 8. července. Do skupiny byla zařazena jména Antonín Mityška, Drahoslav Němec, Antonín Plichta, František Kopuleť, Antonín Škrdla, Václav Drbola, Bohumil Krátký, Jan Bula, Karel Němec, František Pařil, Ladislav Brabenec, Ludvík Stehlík, Božena Kopuleť, Jindřich Nahodil, Alois Roupec a Josef Vorlíček. Tito obžalovaní se museli naučit připravený scénář pro vykonání nadcházejícího monstrprocesu. Avšak nebyl by to komunistický režim, kdyby nepřišlo něco nečekaného.²⁰⁵

Zprvu měl být Bula souzen pouze za zradu a za napomáhání teroristům, kteří měli na svědomí činy v Babicích. Ale jeho obvinění bylo změněno a v trestním oznámení znělo jasně.²⁰⁶ „*Bula nese rovněž spoluvinu na dalších teroristických akcích skupiny Malý a spol., které se uskutečnily později v Cidlině a v Babicích. Vinu na uvedených vraždách lze přičítati faráři Bulovi z toho důvodu, že kdyby odhalil bezpečnostním úřadům trestnou činnost jmenovaných teroristů, mohlo se závčas těmto vraždám předejít.*“²⁰⁷ Toto celé rozhodnutí bylo z mého pohledu směšné, jelikož Bula byl zatčen 30. dubna a k babickému případu došlo až v červenci téhož roku. V tu dobu byl již mladý kněz ve vězení celé dva měsíce a s jednáním teroristů neměl už co do činění.

O dva dny později, od tohoto rozhodnutí čili 10. července, zasedal politický

²⁰³ Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly, s. 72.

²⁰⁴ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 245.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 245-246.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 247.

²⁰⁷ Trestní oznámení Jana Buly, In: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 247.

sekretariát ÚV KSČ v Praze, který jednal v rámci prvního soudního jednání. Rozhodovali o osudech lidí a o odsouzení k trestu smrti.²⁰⁸ Klement Gottwald, Antonín Zápotocký, Viliam Široký a Rudolf Slánský byli ti, na nichž rozhodnutí stálo. Společným souhlasem potvrdili celkem sedm trestů smrti pro výše uvedené obžalované²⁰⁹ a rovněž odsouhlasili odložení soudního jednání pro Jana Bulu. Vynesení naplánovaných rozsudků v prvním procesu bylo stanoveno na 12. – 14. července. Účastníci tohoto soudního líčení byli předem vybráni, a to z řad rolníků, členů *Jednotného zemědělského družstva* (dále JZD) a členů SNB. Ještě před samotným soudem probíhaly řízené petice prezentovány z podniků a jednotlivých JZD s žádostí o nejvyšší možné tresty pro obžalované. Po vynesení rozsudků měli odsouzení možnost odvolání, což v tomto případě bylo zcela zbytečně, jelikož ti, co o něm rozhodovali byli současně těmi, kteří rozhodli o jejich trestu. A tak dne 3. srpna 1951 bylo všech sedm odsouzených na smrt popraveno na malém dvorku v areálu jihlavské věznice.²¹⁰

P. Jan Bula²¹¹ byl zanedlouho po prvním babickém procesu umístěn do první sdílené cely, po několika měsících strávených na samotce. Během pobytu ve vězení došlo ze strany vyšetřovatelů směrem k Janovi k jedinému vstřícnému kroku. Měl možnost jedenkrát měsíčně posílat dopisy domů své rodině. Svě řádky věnoval například svému bratrovi Antonínovi s blahopřáním k jeho svatbě, jehož chotí byla Marie Novotná z Rokytnice nad Rokytnou.²¹² Paní Marie na svoji svatbu vzpomíná jako na smutnou událost.²¹³

Na začátku srpna byl Bula několikrát převezen k výslechům na základě, kterých bylo vypracováno nové trestní oznámení, jako doplněk jeho trestné činnosti. Rokytnický kněz byl usvědčen z tisku protistátních letáků, z podpory Malého ke konání teroristických akcí a ze společného plánu vypálení síťářského družstva v Rokytnici. S tímto trestním oznámením byl současně vypracován další otázkový protokol. Šlo o scénář chystaného procesu, kterého se měl Jan již

²⁰⁸ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 72.

²⁰⁹ Přesné uvedení trestů na s. 21 práce.

²¹⁰ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 247-251.

²¹¹ Příloha č. 15.

²¹² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 255.

²¹³ *Dopisy z cely smrti* [dokumentární pořad]. Režie Marcel Petrov. Česko: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, 2008. In: [ceskatelevize.cz](https://www.ceskatelevize.cz) [online]. [cit. 04. 02. 2023]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169694222-dopisy-z-cely-smrti/>

účastnit a musel se ho naučit.²¹⁴ Příprava na druhý babický proces trvala od srpna do října roku 1951. Již v září byl hlavním soudcem líčení ustanoven JUDr. Jiří Kepák. Též bylo rozhodnuto, že hlavní líčení proběhne v sále kina Svět²¹⁵ v Třebíči a datum konání byl stanoven na 13. listopad téhož roku.²¹⁶ Celkově celý druhý proces probíhal tři dny, tedy až do 15. listopadu.²¹⁷

Celkem sedmnáct odsouzených, včetně Jana Buly, bylo v den hlavního líčení v ranních hodinách převezeno do Třebíče, kde již čekaly stovky diváků.²¹⁸ Doslova divadlo. Zahájení procesu bylo v osm hodin ráno. Po úvodní řeči soudce Kepáka byl předvolán k výpovědi mladý kněz. Již v úvodu Jan přiznal svoji vinu ve všem, co stálo v protokolu. Nikdo z přítomných netušil, že k takovému doznání dojde, avšak jeho známí z Rokytnice věděli, že lže a svého faráře nepoznávají.²¹⁹ „Cítím se vinen. K mojí protistátní činnosti došlo v roce 1948, kdy jsem nesouhlasil s novou reorganizací strany lidové, z čehož pak vyplynulo to, že v hovorech s Krátkým a Hlouchem, vesměs zaměřených proti lidově demokratickému zřízení, bylo domluveno něco dělati“.²²⁰ Během výpovědi docházelo ze strany soudce a přisedícího k Janově zesměšňování a degradaci. Celý proces sledovala média a rozhlas, prostřednictvím čehož chtěli představitelé komunistické strany šířit strach v celém kraji. Například v novinách *Jiskra* vyšel článek „*Ne Bohu, ale Vatikánu sloužil zrádný kněz Bula*“, jež popisoval úplně jiného člověka, než jakým byl Bula ve skutečnosti.²²¹ Obhájce Jana Buly, JUDr. Jaroslav Streck, při závěrečné řeči a před vynesením rozsudku uvedl, že stanovený trest v případě mladého kněze se mu zdá neúměrný a požádal o jeho zmírnění.²²² 15. listopadu 1951 čili poslední den líčení byl vynesen rozsudek, o kterém však bylo rozhodnuto dávno předtím.²²³

²¹⁴ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 257-258.

²¹⁵ Příloha č. 16.

²¹⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 259-262.

²¹⁷ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 73.

²¹⁸ Příloha č. 17.

²¹⁹ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 264.

²²⁰ Jan Bula – soudní přelíčení, In: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 265.

²²¹ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 74.

²²² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 267-268.

²²³ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 73.

Jan Bula byl jednomyslně odsouzen dle § 78 Trestního zákona, k trestu smrti²²⁴, zabrání veškerého majetku a k odebrání všech občanských práv.²²⁵

²²⁴ PhDr. DOLEŽALOVÁ, Markéta. *Jan Bula (1920-1952)*. In: ustrcr.cz [online]. [cit. 04. 02. 2023]. Dostupné na: <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/jan-bula-1920-1952/>

²²⁵ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 268.

8. ODVOLÁNÍ A TREST SMRTI

Od vyřčení rozsudku nezbývalo nic jiného než čekat. Ve volných chvílích se Jan vrátil k tomu, co mu bylo nejmilejší. Začal opět malovat. Svoji celu, kde pobýval, změnil v malý ateliér. Jeho nadání si všimli také dozorcí, kterým následně Jan obrázky maloval.²²⁶

Po Janově odsouzení docházelo ke zpětným vazbám ze strany jeho přátel či rodiny. Žádali o jeho milost a například jeho matka sepsala dopis přímo prezidentu republiky.²²⁷ Sama osobně se vydala 23. listopadu 1951 do Prahy, kde v prezidentské kanceláři zanechala dopis adresovaný Klementu Gottwaldovi. Zanedlouho se dočkala odpovědi, ve které bylo uvedeno, že Janův spis byl zaslán dále k prošetření ministerstvu spravedlnosti. Paní Bulová neotálela a poslala další dopis právě tam.²²⁸ Záchranu svého syna nevzdávala a pár dní poté se vydala do Brna s prosbou o pomoc ke generálnímu vikáři brněnské diecéze Josefu Kristkovi. Ten se za mladého kněze přimlouval u ministra zdravotnictví, Josefa Plojgara,²²⁹ který následně žádost o odpuštění tak vysoké trestu podpořil u předsedy Státního úřadu.²³⁰ Mezi další osoby, koho paní Bulová oslovila, patřila například manželka prezidenta Gottwalda, Marta Gottwaldová.²³¹ Janova maminka nebyla jediná, která o jeho život bojovala. Ozvali se též jeho známí z Rokytnice a blízkého Chlístova. Proti rozsudku se ozval například rokytnický farník, který však neuvedl své pravé jméno, pouze pseudonym Jaroslav Neveselý, a dále žádost o zmírnění trestu sepsali občané z Chlístova s podporou členů KSČ.²³²

Sám Jan Bula možnost svého odvolání také využil. Dne 30. listopadu se cestou svého obhájce odvolal. Avšak o jeho případné žádosti bylo dávno rozhodnuto. Již v den vynesení rozsudku u soudu se sešel senát k neveřejnému jednání, kde rozhodli o zamítnutí žádosti o milost, pokud se ji Bula rozhodne podat.

²²⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 271.

²²⁷ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 74.

²²⁸ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 272.

²²⁹ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 74.

²³⁰ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 279.

²³¹ *Místo činu: Babice a okolí*. [dokumentární pořad]. Režie Václav Křístek. Česko, 2017. In: [ceskatelevize.cz](https://www.ceskatelevize.cz) [online]. [cit. 05. 02. 2023]. Dostupné na:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/217411058220016/>

²³² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 274-278.

Ale o tom, samozřejmě nevěděl. A tak 1. prosince byla jeho žádost zaslána k Nejvyššímu soudu v Praze. Avšak naděje, ve kterou Jan během svého odvolacího řízení věřil vystřídal smutek, jelikož 3. prosince byli odsouzeni v dalším procesu jeho přátelé, a především jeho největší přítel Miloslav Hlouch. Pan Hlouch byl odsouzen na 25 let ve vězení a poté odvezen do tábora nucených prací. Domů se vrátil jako poslední člen rokytnické skupiny v roce 1968.²³³

V únoru nového roku 1952 proběhlo Janovo odvolací řízení. Dne 8. února bylo oznámeno jeho převezení k odvolacímu soudu do Prahy, jehož cestu je obviněný povinen zaplatit. Janův bratr Antonín proto na jihlavské StB složil 3000 korun. Druhý den bylo zahájeno neveřejné soudní jednání. Bulův obhájce navrhoval vyhovět odvolání a zmírnit tak trest smrti na trest odnětí svobody. Nejvyšší soud však žádné námítky nevzal v potaz a odvolání zamítnul. Byl potvrzen rozsudek Státního soudu v Třebíči, a to v plném rozsahu. Důvod tohoto výsledku spočíval v otázkovém protokolu, který Bulu usvědčil. Zapomnělo se ale na to, že odpovědi byly získávány vynucením a násilnou cestou. Po tomto jednání byl mladý kněz odvezen zpátky do jihlavské věznice.²³⁴

V návaznosti na odvolání byla poslední možnou variantou milost prezidenta republiky. K jejímu projednání došlo na začátku května, ale jakýkoliv kladný posudek nepřicházel v úvahu. Ministerstvo spravedlnosti i Kancelář prezidenta žádost o milost zamítli.²³⁵ Dne 19. května bylo toto oznámení doručeno Janu Bulovi a současně mu byl sdělen datum jeho popravy. Vše se mělo odehrát hned další den čili 20. května 1952. Ještě v den oznámení dostal Jan možnost napsat dopisy na rozloučenou a byla mu umožněna poslední návštěva před popravou. Příslušníci StB se v noci 19. května vydali do Lukova pro Janovu maminku a přivezli ji do jihlavské věznice.²³⁶ Dopisy, které napsal byly adresované snad všem příslušníkům jeho rodiny, jeho hospodyně na rokytnické faře a lukovskému faráři Cyrilu Bojanovskému. Nemohl však tušit, že právě tyto dopisy nebudou nikdy doručeny a budou nalezeny až po desítkách let v archivu.²³⁷

²³³ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 274-280.

²³⁴ Tamtéž, s. 280-281.

²³⁵ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 74.

²³⁶ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 283.

²³⁷ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 75.

Dlouho očekávaný den popravu nevinného faráře byl 20. května. Již brzo ráno před pátou hodinou se na nádvoří soudní věznice v Jihlavě sešel předseda soudního senátu, státní prokurátor, velitel věznice, soudní lékař a dozorcí. Následně byl přiveden i Jan Bula.²³⁸ Předseda senátu přečetl odsuzující rozsudek, zamítnutí odvolání a též zamítnutí žádosti o milost, čímž rozsudek nabyl právní moci.²³⁹ Přesně v pět hodin ráno se odsouzeného kněze ujal kat. Způsob zvolené popravu byl velice nelidský.²⁴⁰ V té době se popravovalo na starém rakouském typu šibenice, stejně jako za dob Rakouska-Uherska a v době první republiky. Šibenice byla sestavena z vysoké a mohutné fošny, na jejíž horní části se nacházela kladka, přes kterou bylo vedeno lano. Pomocí tohoto lana, které bylo napojeno na opasek obepínající hrudník odsouzeného, byl odsouzený vyzdvižen do výše pod hák.²⁴¹ Na takto konstruované šibenici se Jan Bula pomalu dusil. Každých pět minut soudní lékař kontroloval jeho srdce, které stále bilo. Až po dlouhých sedmnácti minutách byla konstatována jeho smrt zadušením. A tak na jihlavském popravišti 20. května 1952 v 05:17 hodin skončil život mladého nevinného kněze v nedožitých dvaatřiceti letech.²⁴²

Jeho tělo bylo zpopelněno 23. května. Urna byla až po třech letech uložena v urnovém háji u krematoria na Ústředním brněnském hřbitově.²⁴³

²³⁸ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 289.

²³⁹ *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly*, s. 75.

²⁴⁰ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 289.

²⁴¹ *Dopisy z cely smrti* [dokumentární pořad]. Režie Marcel Petrov. Česko: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, 2008. In: [ceskatelevize.cz](https://www.ceskatelevize.cz) [online]. [cit. 06. 02. 2023]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169694222-dopisy-z-cely-smrti/>

²⁴² KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 289.

²⁴³ Tamtéž, s. 293.

ZÁVĚR

Komunistický režim a StB se v 50. letech snažili převážně o kolektivizaci zemědělců do družstev JZD, o vytvoření „národní církve“, která by vyhovovala všem, ale především jim šlo o Československý stát, jenž by si přetvořili k obrazu svému. Bohužel ne všichni s tímto režimem a jejich hlásající ideologií souhlasili, a proto vznikaly protistátní neboli ilegální skupiny, jejichž cílem bylo stát proti režimu a zachovávat stále stejné lidské hodnoty. Avšak činnost protistátní skupiny, vedené Ladislavem Malým, odstartovala celou vlnu zatýkání a likvidování všech osob, které s nimi měli co do činění. Podle slov pana Miroslava Kasáčka „přichází (Ladislav Malý) 25. 02. 1951, to znamená, on tam byl opravdu krátkou dobu a spískal tady tyto věci.“²⁴⁴

Jan Bula byl pohřben ve společném hrobě v urnovém háji s ostatními oběťmi komunistického režimu, v roce 1955. Jeho rodina se však s takovým koncem nesmířila. Proto v roce 1968 se Janův bratr Antonín rozhodl, že nechá přešetřit všechny okolnosti jeho odsouzení a pokusí se tak o Janovu rehabilitaci. Návrh podal u Krajského soudu v Brně, aby bylo zahájeno přezkumné řízení. Bohužel však příchozí sovětská okupace a následná normalizace v tomtéž roce změnila možnost rehabilitaci projednat a žádost tak byla zrušena. Antonín Bula zemřel v roce 1987, a proto se o další pokus rehabilitovat Janův příběh snažila jeho manželka Marie Bulová. V roce 1990 podala žádost na okresní soud v Třebíči, a s ní i ostatní dokumenty, které by mohly rehabilitační řízení dokončit. Návrh byl dále poslán opět ke Krajskému soudu v Brně, jež o konečném výsledku rozhodoval v prosinci 1990. Nakonec dospěl k rozhodnutí zrušit rozsudek soudu v Třebíči a Jan Bula byl tak plně rehabilitován.²⁴⁵

Janova mučednická smrt je nadále projednávána a římskokatolická církev se snaží o jeho beatifikaci neboli svatořečení. Návrh podal brněnský biskup Mons. Vojtěch Cikrle a se souhlasem českých a moravských biskupů bylo beatifikační řízení zahájeno v roce 2003.²⁴⁶ Celý tento proces je však složitý a mnohdy trvá několik desítek let. Je důležité vyslechnout všechny svědky, nashromáždit veškerá

²⁴⁴ *Místo činu: Babice a okolí*. [dokumentární pořad]. Režie Václav Křístek. Česko, 2017. In: [ceskatelevize.cz](https://www.ceskatelevize.cz) [online]. [cit. 19. 02. 2023]. Dostupné na:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/217411058220016/>

²⁴⁵ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, s. 293-294.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 297.

fakta o Janově životě a určit tak, zda byl jeho příběh a osud hoden blahořečení. Dále je důležité zjistit, jestli existuje obecné povědomí o tom, že Jan Bula byl zbaven života násilným způsobem a stal se mučedníkem pro křesťanskou víru.

Památku mladého kněze si v naší obci připomínají křesťané během mše svaté na výročí jeho narození, v den jeho odsouzení a smrti. V roce 2007 byly v rokytnickém kostele nainstalovány nové zvony, z nichž právě jeden nese jméno Jana Buly. Dále 21. 05. 2022 se před kostelem sv. Jana Křtitele nechal vysvětit nový pomník k uctění Janova života.²⁴⁷ Ten nechal vystavět rokytnický P. Jan Krbec v době 70 let od justiční vraždy.

Tento osud nevinného kněze je obrazem a příkladem doby, která změnila nespočet lidských osudů, jenž se stále do veřejného povědomí nedostaly. Proto jsem chtěla, aby alespoň příběh Jana Buly nezůstal bez povšimnutí a interpretoval dobu, jakou si mnozí z nás neumíme představit.

²⁴⁷ Příloha č. 18.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Literatura

BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. ISBN 978-80-7325-311-0.

KAPLAN, Karel a Pavel PALEČEK. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal, 2001. Poznávání komunistické minulosti. ISBN 80-85947-75-7.

KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: státní bezpečnost 1948-1956*. Brno: Doplněk, 1999. Knihy dokumenty. ISBN 80-7239-024-4.

KAPLAN, Karel. *Protistátní bezpečnost: 1945-1948: historie vzniku a působení STB jako mocenského nástroje KSČ*. Praha: Plus, 2015. ISBN 978-80-259-0364-3.

KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*. Brno: Doplněk, 1993. Studie, materiály, dokumenty. ISBN 80-85765-27-6.

KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002. ISBN 80-902885-8-8.

KÁBELE, Stanislav. *Babice: 1951-2011: dokumenty a polemiky o babické tragédii*. Praha: Futura, 2011. ISBN 978-80-86844-74-9.

KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*. V Kostelním Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016. Osudy (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7195-858-1.

MIKULÁŠEK, Jiří. *Sejdeme se v nebi: životní příběh mladého kněze Jana Buly*. Brno: Biskupství brněnské, c2003. ISBN 80-239-3745-6.

NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*. Brno: Host – vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-772-1.

NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-281-7.

PLICHTA, Alois. *Pravda o Babicích*. Brno: Salve Regina, 2001. ISBN 80-902332-3-6.

RÁZEK, Adolf. *StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR). ISBN 80-86621-02-2.

STEHLÍK, Michal. *Babické vraždy 1951*. Praha: Academia, 2016. 1938-1953. ISBN 978-80-200-2593-7.

VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon, 1990. ISBN 80-7113-035-4.

Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly. Brno: Biskupství brněnské, 2010. ISBN 978-80-254-9268-0.

ZEJDA, Radovan. *Babice*. Třebíč: Akcent, 2001. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-149-4.

Právní předpisy

Zákon č. 231/1948 Sb., o ochraně lidově demokratické republiky. In: zakonyprolidi.cz [online]. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231>

Elektronické zdroje

PhDr. DOLEŽALOVÁ, Markéta. *Jan Bula (1920-1952)*. In: ustrcr.cz [online]. Dostupné na: <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/jan-bula-1920-1952/>

STEHLÍK, Michal. „*Je vhodná doba se s nimi vypořádat*“. In: ustrcr.cz [online]. 1/2008. Dostupné na: <https://www.ustrcr.cz/publikace/pamet-a-dejiny-12008/>

STRAŠÍKOVÁ, Lucie. *Pouhý měsíc po babických vraždách aktéři popraveni*. In: ct24.ceskatelevize.cz [online]. 03. 08. 2011. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1249506-pouhy-mesic-po-babickyh-vrazdach-akteri-popraveni>

VLKOVÁ, Kateřina. *Zákon na ochranu lidově demokratické republiky z roku 1948*. Brno, 2009/2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta právnická. Katedra dějin státu a práva. Dostupné na: https://is.muni.cz/th/a5wos/Diplomka_final.pdf

Audiovizuální dokumentace

Dopisy z cely smrti [dokumentární pořad]. Režie Marcel Petrov. Česko: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, 2008. In: ceskatelevize.cz [online]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169694222-dopisy-z-cely-smrti/>

Místo činu: Babice a okolí [dokumentární pořad]. Režie Václav Křístek. Česko, 2017. In: ceskatelevize.cz [online]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/217411058220016/>

Mlynáři od Babic [dokumentární film]. Režie Marcel Petrov. Česko: Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, 2009. In: ceskatelevize.cz [online]. Dostupné na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213309053-mlynari-od-babic/>

„Případ Babice“ v létě 1951 – Za vraždou funkcionářů KSČ stála skupina kolem Ladislava Malého. [dokumentární pořad]. In: stream.cz [online]. Krvavá léta, 14. 09. 2020. Dostupné na: <https://www.stream.cz/krvava-leta/pripad-babice-v-lete-1951-za-vrazdou-funkcionaru-ksc-stala-skupina-kolem-ladislava-maleho-64088177>

Vzpomínky

Rozhovor s panem Františkem Hlouchem, bytem 5, Rokytnice nad Rokytnou. Bratr zatčeného Miloslava Hloucha a bývalý člen chlapeckého oddílu Orel, vedeného Páterem Janem Bulou.

SEZNAM ZKRATEK

CIC – Counter Intelligence Corps (kontrašpionážní sbor)

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KA – Katolická akce

KSČ – Komunistická strana Československa

MNV – Místní národní výbor

P. – páter

SNB – Státní národní bezpečnost

StB – Státní bezpečnost

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1. – Ladislav Malý

Příloha č. 2. – Miloslav Hlouch

Příloha č. 3. – Drahoslav Němec

Příloha č. 4. – škola v Babicích

Příloha č. 5. – školní chodba v babické škole po vraždách

Příloha č. 6. – posmrtná fotografie Ladislava Malého

Příloha č. 7. – Antonín Mityska

Příloha č. 8. – Jan Bula, fotografie Buly s mojí prababičkou Marií Hobzovou

Příloha č. 9. – Kostel sv. Jana Křtitele v Rokytnici nad Rokytnou v dnešní podobě

Příloha č. 10. – Jan Bula s chlapci z oddílu Orel

Příloha č. 11. – chata chlapeckého oddílu Orel

Příloha č. 12. – fara v Rokytnici nad Rokytnou v dnešní podobě

Příloha č. 13. – návrh na zatčení P. Jana Buly

Příloha č. 14. – škola v Rokytnici nad Rokytnou a místo zatčení Jana Buly v dnešní podobě

Příloha č. 15. – vazební fotografie Jana Buly

Příloha č. 16. – kino Svět v dnešní podobě

Příloha č. 17. – první strana zápisu o soudním monstrprocesu v kině Svět

Příloha č. 18. – pomník P. Jana Buly v Rokytnici k 70 letům od jeho vraždy

PŘÍLOHY

Příloha č. 1. – Ladislav Malý

Zdroj: NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *A přece budu blízko: život a mučednická smrt kněží Jana Buly a Václava Drboly od Babic*, s. 134.

Příloha č. 2. – Miloslav Hlouch

Zdroj: NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 129.

Příloha č. 3. – Drahoslav Němec

Zdroj: NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 114.

Příloha č. 4. – škola v Babicích

Zdroj: NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 164.

Příloha č. 5. – školní chodba v babické škole po vraždách

Místo vraždy ze schodiště. U schodů Tomáš KUČTÍK, vlevo Bohumír NETOLIČKA, vpravo Josef ROUPEK. V pozadí dvéře vchodu do školy.

Zdroj: STRAŠÍKOVÁ, Lucie. *Pouhý měsíc po babických vraždách aktéři popraveni*. In: ct24.ceskatelevize.cz [online]. 03. 08. 2011. [cit. 01. 02. 2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1249506-pouhy-mesic-po-babicky-ch-vrazdach-akteri-popraveni>

Příloha č. 6. – posmrtná fotografie Ladislava Malého

Zdroj: NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 178.

Příloha č. 7. – Antonín Mityska

Zdroj: NAVARA, Luděk a Miroslav KASÁČEK. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, s. 138.

Příloha č. 8. – Jan Bula (25 let), fotografie Buly s mojí prababičkou Marií Hobzovou

Zdroj: vlevo - PhDr. DOLEŽALOVÁ, Markéta. *Jan Bula (1920-1952)*. In: *posledniadresa.cz* [online]. [cit. 01. 02. 2023]. Dostupné na: <http://www.posledniadresa.cz/www/Names/Name/31>, vpravo – zdroj autorky

Příloha č. 9. – Kostel sv. Jana Křtitele v Rokytnici nad Rokytnou v dnešní podobě

Zdroj: fotografie autorky

Příloha č. 10. – Jan Bula s chlapci z oddílu Orel

Zdroj: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*.

Příloha č. 11. – chata chlapeckého oddílu Orel

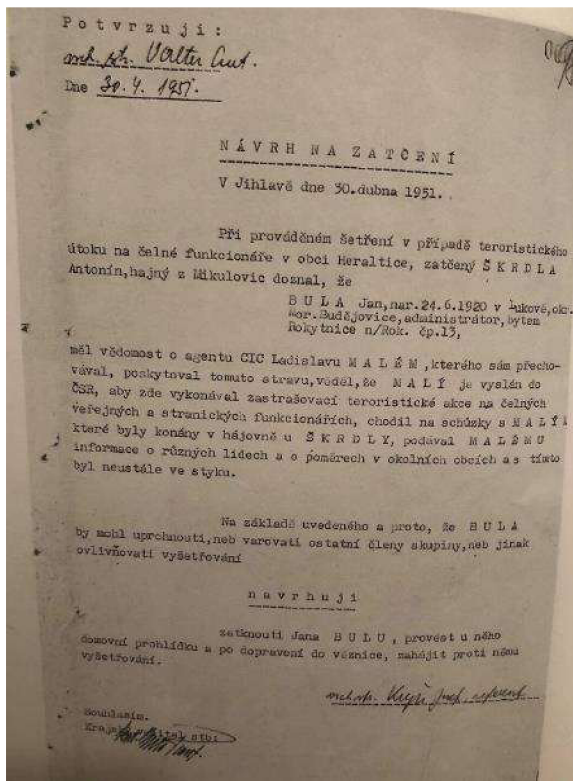
Zdroj: vlevo – KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*, vpravo – fotografie autorky

Příloha č. 12. – fara v Rokytnici nad Rokytnou v dnešní podobě

Zdroj: fotografie autorky

Příloha č. 13. – návrh na zatčení P. Jana Buly

Zdroj: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*

Příloha č. 14. – škola v Rokytnici nad Rokytnou a místo zatčení Jana Buly v dnešní podobě

Zdroj: fotografie autorky

Příloha č. 15. – vazební fotografie Jana Buly

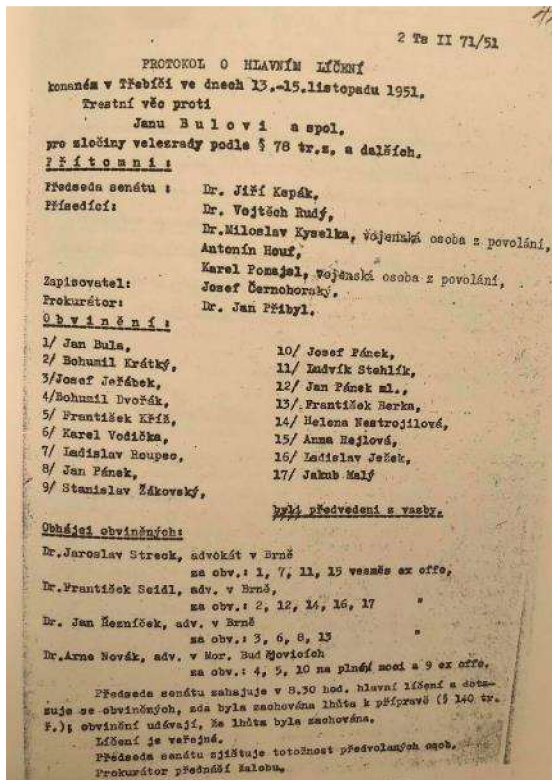
Zdroj: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*

Příloha č. 16. – kino Svět v dnešní podobě

Zdroj: fotografie autorky

Příloha č. 17. – první strana zápisu o soudním monstrprocesu v kině Svět

Zdroj: KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice: Jan Bula (1920-1952)*

Příloha č. 18. – pomník P. Jana Buly v Rokytnici k 70 letům od jeho vraždy

Zdroj: fotografie autorky